

Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020

Sammanfattning

Finansutskottet behandlar i detta utlåtande kommissionens meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, som presenterades i början av mars.

Utskottet anser att EU 2020-strategin kan utgöra ett viktigt bidrag i arbetet med att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning. Utskottet framhåller att en framtidsstrategi bör ha ett mer övergripande fokus och vara inriktad på den långsiktiga strukturella tillväxten. Strategin bör vara inriktad på att öka konkurrenskraften för de europeiska ekonomierna och därmed öka Europas långsiktiga sysselsättning. En helt avgörande fråga för om välfärden ska kunna upprätthållas i EU-länderna är hur företaget utvecklas. Villkoren för att starta företag måste vara så enkla som möjligt.

Strategin ska bidra till hållbara offentliga finanser och främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi. Utskottet konstaterar att Sverige ligger väl till när det gäller de mål som kommissionen angivit. För att Sverige ska fortsätta att uppvisa goda resultat krävs en politik som är inriktad på, med kommissionens ord, smart och hållbar tillväxt för alla. EU och dess medlemsstater måste föra en politik som möter de strukturella utmaningarna.

Kommissionen pekar ut tre områden. När det gäller *smart tillväxt* understryker utskottet betydelsen av forskning för den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Beträffande *hållbar tillväxt* erinrar utskottet om vikten av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Utskottet vill vidare, när det gäller *tillväxt för alla*, särskilt framhålla att Sverige driver frågan om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Även om Sverige har fått gehör i och med att jämställdhetsfrågorna berörs i kommissionens meddelande, återfinns inte den konkreta målformuleringen om att ökad sysselsättning uttryckligen ska gälla både kvinnor och män. Finansutskottet påpekar att frågan om kvinnors ökade inträde på arbetsmarknaden i så hög grad kommer att behöva stå i fokus i det fortsatta arbetet att ett styrande mål för kvinnors sysselsättningsgrad är mycket önskvärt. För att på ett framgångsrikt sätt uppfylla sysselsättningsmålet lär det krävas att kvinnor och andra grupper

som i dag i alltför hög grad står utanför arbetsmarknaden kan ges incitament och verktyg att ta sig in. Enligt finansutskottets mening bör alltså detta förhållande avspeglas i EU 2020-strategins övergripande mål, liksom i kommande integrerade riktlinjer och sysselsättningsriktlinjer.

Utskottet tar också upp frågor om EU:s budget, offentliga finanser och styrningsformer. Utskottet framhåller att restriktivitet ska prägla budgetpolitiken i EU.

Kommissionens arbetsdokument *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"* från november 2009 ingår också i ärendet.

Näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet, trafikutskottet, socialförsäkringsutskottet och civilutskottet har yttrat sig till finansutskottet. Yttrandena visar på bredden i de frågor som aktualiseras i detta ärende.

I utlåtandet finns 4 reservationer från företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets granskning	6
Inledning	6
Kommissionens Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla	7
Sveriges förhållande till målen i EU 2020	10
Regeringens uppfattning	11
Näringsutskottets yttrande	12
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	14
Trafikutskottets yttrande	18
Socialförsäkringsutskottets yttrande	20
Civilutskottets yttrande	21
Finansutskottets ställningstagande	23
Inledning	23
Smart tillväxt	24
Hållbar tillväxt	24
Tillväxt för alla	25
Övriga frågor: EU:s budget, offentliga finanser – exitstrategier, styrningsformer	25
Reservationer	29
1. EU 2020, övergripande riktlinjer, punkt 1 – motiveringen (s, v, mp)	29
2. Vissa frågor om ekonomisk politik och styrformer, punkt 2 – motiveringen (v)	37
3. Vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden, punkt 3 – motiveringen (v)	38
4. Vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden, punkt 3 – motiveringen (mp)	38
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	40
<i>Bilaga 2</i>	
Näringsutskottets yttrande	41
<i>Bilaga 3</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	53
<i>Bilaga 4</i>	
Trafikutskottets yttrande	66
<i>Bilaga 5</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande	74
<i>Bilaga 6</i>	
Civilutskottets yttrande	85

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. EU 2020, övergripande riktlinjer

Riksdagen lägger utlåtandet såvitt avser övergripande riktlinjer till handlingarna.

Reservation 1 (s, v, mp) – motiveringen

2. Vissa frågor om ekonomisk politik och styrformer

Riksdagen lägger utlåtandet såvitt avser vissa frågor om ekonomisk politik och styrformer till handlingarna.

Reservation 2 (v) – motiveringen

3. Vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden

Riksdagen lägger utlåtandet såvitt avser vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden till handlingarna.

Reservation 3 (v) – motiveringen

Reservation 4 (mp) – motiveringen

Stockholm den 18 mars 2010

På finansutskottets vägnar

Stefan Attefall

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Monica Green (s), Nina Lundström (fp), Hans Hoff (s), Peder Wachtmeister (m), Göran Pettersson (m), Ulla Andersson (v), Tommy Ternemar (s), Emma Henriksson (kd), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m), Christina Zedell (s), Per Åsling (c) och Mats Pertoft (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Kommissionen har lagt fram dokumenten *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020) och *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"* (KOM(2009) 647). Kammaren har hänvisat dessa båda dokument till finansutskottet för granskning.

Näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet, trafikutskottet, socialförsäkringsutskottet och civilutskottet har yttrat sig till finansutskottet. Yttrandena återfinns i bilagorna 2–6. Utbildningsutskottet har erbjudits tillfälle att yttra sig men har avstått.

I utlåtandet ligger fokus på meddelandet *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020), som presenterades i början av mars. I utlåtandet redogörs för hur Sverige ligger i förhållande till de fem mål som tas upp i meddelandet. Därefter redovisas regeringens uppfattning. Ställningstagandena i de fem utskottens yttranden återges utförligt. Finansutskottets överväganden redovisas därefter.

Utskottets granskning

Inledning

Kommissionen presenterade den 3 mars sitt meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020). Kommissionen har en webbplats där detta och andra dokument om EU 2020 finns tillgängliga, <http://ec.europa.eu/eu2020/>. Detta är det centrala dokumentet inför mötet i Europeiska rådet (dvs. mellan EU:s stats- och regeringschefer) den 25–26 mars, där man, enligt kommissionens förslag, ska enas om de tematiska prioriteringarna och fastställa de fem överordnade målen. Efter marsmötet ska medlemsstaterna i dialog med kommissionen omvandla dessa EU-mål till nationella mål med hänsyn till nationella förutsättningar och olika utgångslägen. Beslut om målen fattas sedan vid Europeiska rådets möte i juni.

I november 2009 publicerade kommissionen arbetsdokumentet *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"* (KOM(2009) 647). Kommissionen anförde att EU 2020 är avsedd att bli en efterföljare till Lissabonstrategin. EU 2020 kommer att bygga på framstegen från den tidigare strategin, som ett partnerskap för tillväxt och sysselsättning, och vidareutveckla dess innehåll i linje med de nya utmaningar EU står inför. Regeringen har till riksdagen överlämnat faktapromemoria 2009/10:FPM40 om detta dokument.

Dokumentet var ute på samråd till den 15 januari, och över 1 400 remissvar inkom. Bland annat lämnade medlemsstaterna synpunkter på dokumentet. Svaren finns sammanfattade i *Samråd om EU 2020 – Första sammanfattning av svaren* (SEK(2010) 116).

Kommissionen har utvärderat Lissabonstrategin i ett arbetsdokument (SEK(2010) 114 slutlig). Kommissionen pekar på att den ursprungliga strategin utvecklades till en väldigt invecklad struktur med många olika mål och åtgärder och en oklar fördelning av ansvar och uppgifter, särskilt mellan EU och medlemsstaterna.

Europeiska rådet höll den 11 februari ett informellt möte där EU 2020 togs upp. Mötet hade sammankallats av Europeiska rådets permanente ordförande Herman Van Rompuy. Kommissionens ordförande José Manuel Barosso presenterade kommissionens syn.

Europaparlamentet antog den 10 mars en resolution om EU 2020. Parlamentet anser att strategin måste tillhandahålla ett effektivt bemötande av den ekonomiska och finansiella krisen och förse EU:s återhämtningsprocess med nya ambitioner på europeisk nivå genom att mobilisera och samordna nationella och europeiska instrument.

Kommissionens Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla

Kommissionens meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020) är det dokument som debatten om EU 2020 för närvarande kretsar kring. I meddelandet anger kommissionen tre centrala drivkrafter för tillväxt som ska genomföras genom konkreta åtgärder på EU-nivå och nationell nivå: smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla.

EU bör enas om ett begränsat antal överordnade mål för år 2020, som bör återspegla temat smart och hållbar tillväxt för alla. De måste vara mätbara, återspegla medlemsstaternas olika situationer och grunda sig på uppgifter som är tillräckligt tillförlitliga för att kunna jämföras. Utifrån detta har följande mål valts ut.

- Sysselsättningsgraden för befolkningen i åldern 20–64 bör öka från nuvarande 69 % till minst 75 %, bl.a. genom större deltagande av kvinnor och äldre och genom bättre integration av invandrare i arbetskraften.
- EU:s nuvarande mål är att investera 3 % av BNP i FoU. Detta mål har riktat uppmärksamheten mot behovet av både offentliga och privata FoU-investeringar men är snarare inriktat på vad som tillförs än på det faktiska resultatet. Det finns ett klart behov av att förbättra villkoren för privat FoU i EU. Kommissionen föreslår att 3-procentmålet behålls men håller samtidigt på att utarbeta en indikator som kan avspegla FoU- och innovationsintensiteten.
- Klimat- och miljömålen ”20/20/20” ska nås. Växthusgasutsläppen ska minska med minst 20 % jämfört med 1990 års nivåer eller med 30 % förutsatt andra länders åtaganden, andelen förnybara energikällor ska öka till 20 % och energieffektiviteten ska höjas med 20 %.
- Procentandelen personer med avbruten skolgång ska minska till 10 % från nuvarande 15 %. Samtidigt ska den andel av befolkningen i åldern 30–34 som har avslutad högre utbildning öka från 31 % till minst 40 % år 2020.
- Antalet EU-medborgare som lever under de nationella fattigdomsgränserna bör minskas med 25 %, vilket skulle innebära att över 20 miljoner personer lyfts ut ur fattigdom. Den nationella fattigdomsgränsen definieras som 60 % av den disponibla medianinkomsten i medlemsstaten.

Målen är representativa men inte uttömmande. Kommissionen föreslår att varje medlemsstat anpassar Europa 2020-strategin efter sin egen situation genom att omvandla EU-målen till nationella mål och strategier som avspeglar den aktuella situationen i varje medlemsstat och den ambitionsnivå som respektive medlemsstat kan nå. Utöver medlemsstaternas insatser kommer kommissionen att föreslå ett stort antal ambitiöst upplagda åtgär-

der på EU-nivå för att lyfta EU till en ny, mer hållbar tillväxtkurva. Kombinationen av insatser på EU-nivå och nationell nivå bör vara ömsesidigt förstärkande.

I det följande redovisas de tre huvudområdena och de huvudinitiativ – totalt sju stycken – som ska påskynda framstegen inom varje område.

Smart tillväxt – en ekonomi baserad på kunskap och innovation

Smart tillväxt innebär att kunskap och innovation stärks som drivkrafter för den framtida tillväxten. För detta krävs att kvaliteten på utbildningen förbättras och att innovativa idéer kan omvandlas till nya produkter och tjänster. Tre huvudinitiativ pekas ut:

- Innovationsunionen. Syftet är att inrikta FoU- och innovationspolitiken på utmaningar som t.ex. klimatförändringar, energi- och resurseffektivitet, hälsa och demografiska förändringar. Varje länk i innovationskedjan bör stärkas, från grundforskning till marknadsföring.
- Unga på väg. Syftet är att förbättra resultaten och öka den internationella attraktionskraften hos EU:s institutioner för högre utbildning samt höja den övergripande kvaliteten på alla utbildningsnivåer i EU, och därvid kombinera spetskompetens med rättvisa, genom att främja de studerandes rörlighet, och förbättra ungas anställningsmöjligheter.
- En digital agenda för Europa. Syftet är att skapa hållbara ekonomiska och sociala fördelar utifrån en digital inre marknad baserad på snabbt Internet, med tillgång till bredband för alla senast 2013 och tillgång till mycket snabbare Internet.

Hållbar tillväxt – främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi

Hållbar tillväxt innebär att bygga upp en resurseffektiv, hållbar och konkurrenskraftig ekonomi, att utnyttja EU:s ledarskap i kapploppningen för att utveckla nya processer och ny teknik, inbegripet miljövänlig teknik, och att påskynda utbyggnaden av intelligenta nät med hjälp av IKT (informations- och kommunikations teknik). Vidare innebär det att utnyttja nätverk som sträcker sig över hela EU, att öka företagets konkurrensfördelar och att hjälpa konsumenterna att sätta värde på resurseffektivitet. En sådan strategi kommer att hjälpa EU att lyckas i en värld med låga koldioxidutsläpp och samtidigt förebygga miljöförstöring minskning av den biologiska mångfalden och ohållbar resursanvändning. Den kommer också att understödja den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. Två huvudinitiativ framhålls:

- Ett resurseffektivt Europa. Syftet är att stödja övergången till en resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi som använder alla resurser effektivt. Syftet är att koppla isär ekonomisk tillväxt och resurs- och energianvändningen, att minska koldioxidutsläppen, att öka konkurrenskraften och att främja större energitrygghet. På EU-nivå kommer

kommissionen att sträva efter att stärka ramen för användningen av marknadsbaserade instrument (t.ex. översyn av energibeskattnings och främjande av mer omfattande användning av miljöanpassad offentlig upphandling). På nationell nivå måste medlemsstaterna använda marknadsbaserade instrument såsom skattemässiga incitament och upphandling för att anpassa produktions- och konsumtionsmetoderna.

- Industripolitik för en globaliserad tid. Industrin och särskilt de små och medelstora företagen har drabbats hårt av den ekonomiska krisen, och alla sektorer står inför de utmaningar som globaliseringen och anpassningen av produktionsprocesser och produkter till en koldioxid-snål ekonomi innebär. Effekten av dessa utmaningar kommer att variera mellan sektorerna. Vissa sektorer kan komma att behöva förnya sig, medan utmaningarna för andra kommer att innebära nya affärsmöjligheter.

Tillväxt för alla – en ekonomi med hög sysselsättning och ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Tillväxt för alla innebär att ge människor ökad egenmakt genom hög sysselsättning, investeringar i kompetens, fattigdomsbekämpning samt modernisering av arbetsmarknaderna och systemen för utbildning och socialt skydd i syfte att hjälpa människor att förutse och hantera förändringar, och bygga ett sammanhållet samhälle. EU måste fullt ut utnyttja kapaciteten hos sin arbetskraft för att kunna hantera utmaningarna med befolkningens åldrande och den ökande globala konkurrensen. Det kommer att krävas strategier för att främja jämställdhet i syfte att öka arbetskraftens deltagande och därigenom stärka tillväxten och den sociala sammanhållningen. Två huvudinitiativ framhålls.

- En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen. Målet är att skapa förutsättningar för moderniserade arbetsmarknader i syfte att öka sysselsättningen. På nationell nivå måste medlemsstaterna se över och regelbundet övervaka skatte- och förmånssystemens effektivitet för att göra det lönsamt att arbeta. Vidare måste medlemsstaterna främja nya former av balans mellan arbetsliv och privatliv och strategier för ett aktivt åldrande samt stärka jämställdheten.
- Europeisk plattform mot fattigdom. Syftet är att säkerställa ekonomisk, social och territoriell sammanhållning på grundval av det aktuella Europaåret för bekämpning av fattigdom och social utestängning i syfte att öka medvetenheten om och erkänna de grundläggande rättigheterna för människor som drabbats av fattigdom och social utestängning, och göra så att de kan leva ett värdigt liv och aktivt delta i samhället.

Övriga frågor: EU:s budget, sunda offentliga finanser, exitstrategier och styrningsfrågor

Bland de övriga frågor som kommissionen tar upp kan följande nämnas.

EU:s fleråriga budgettram måste enligt kommissionen återspegla prioriteringarna om långsiktig tillväxt.

Sunda offentliga finanser är enligt kommissionen avgörande för att återställa förutsättningarna för hållbar tillväxt och sysselsättning, och det behövs därför en övergripande exitstrategi.

Kommissionen hänvisar till slutsatserna från Europeiska rådet i december 2009 om att mot bakgrund av den osäkerhet som råder om de ekonomiska utsikterna och den bräckliga finanssektorn bör stödåtgärderna inte upphöra förrän den ekonomiska återhämtningen kan anses bärkraftig och finansiell stabilitet har återupprättats.

Kommissionen uppmanar alla parter och aktörer (t.ex. nationella parlament och sist men inte minst invånarna i EU) att i partnerskap hjälpa till att genomföra strategin genom att agera inom sina respektive behörighetsområden.

Sveriges förhållande till målen i EU 2020

Som redovisats ovan har kommissionen föreslagit fem mål för EU att nå till 2020. Finansutskottet har inhämtat uppgifter från Regeringskansliet om hur Sverige ligger till när det gäller dessa.

- Sysselsättningsgraden för befolkningen i åldern 20–64 bör öka från nuvarande 69 % till minst 75 %. Sverige ligger över 75 %. Enligt uppgifter från Eurostat och SCB, AKU (Arbetskraftsundersökningen) låg Sverige 2008 på 80,3 % för att som en följd av den ekonomiska krisen sjunka till 78,3 % 2009.
- 3 % av BNP ska investeras i FoU. Sverige ligger över 3 %. Staten avsätter 2010 1,06 % av BNP. Givet att näringslivets FoU-investeringar ligger kvar på samma nivå som tidigare når Sverige sammantaget nära 3,8 % för 2010. Enligt kommissionens sammanställning låg Sverige nära samma siffra 2008 (SEK(2010) 114 Utvärdering av Lissabonstrategin, s. 9).
- Klimat- och miljömålen ”20/20/20” ska nås. Sverige har åtagit sig ett frivilligt mål som innebär en minskning med 40 % av växthusgasutsläppen mellan 1990 och 2020 i den icke handlade sektorn. Detta mål bedöms vara tillräckligt även om det sker en uppskalning till 30 % för EU.
- Procentandelen personer med avbruten skolgång ska minska till 10 % från nuvarande 15 %. Andelen i åldern 30–34 som har avslutad högre utbildning ska öka från 31 % till minst 40 % år 2020. Målet om avbruten skolgång går att mäta på lite olika sätt, men enligt en uppgift låg Sverige på 11,1 % år 2008, men tidigare har Sverige legat under 9 %. När det gäller andelen med avslutad högre utbildning är siffran för Sverige strax över 40 %.

- Antalet medborgare som lever under de nationella fattigdomsgränserna bör minskas med 25 %, där den nationella fattigdomsgränsen definieras som 60 % av den disponibla medianinkomsten i medlemsstaten. För Sverige ligger andelen under den definierade fattigdomsgränsen på 12 % (2008). En minskning med 25 % skulle innebära att den siffran skulle sjunka till 9 %, eller med ca 275 000 personer.

Regeringens uppfattning

Regeringen anför i sitt svar på kommissionens samrådsdokument (arbetsdokumentet *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"* (KOM(2009) 647) att Lissabonstrategin i många avseenden har varit framgångsrik, men bristande genomförande har under den nuvarande ekonomiska krisen blottlagt strukturella brister och är en påminnelse om att det krävs ett större åtagande (EU 2020 – Den svenska regeringens ståndpunkt 2010-01-15). Den nya strategin för tillväxt och sysselsättning måste bli en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling i en värld av nya marknader och nya konkurrenter.

EU 2020-strategin bör syfta till att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning och garantera hållbara offentliga finanser för att främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi. Regeringen betonar vikten av den inre marknaden och extern öppenhet. Hållbara offentliga finanser måste säkerställas. Arbetskraftspotentialen måste användas till fullo. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är en nyckelfråga. Möjligheterna till grön och resurseffektiv tillväxt och nya arbetstillfällen måste tas till vara. Kunskapsbaserad tillväxt ska främjas.

Vidare krävs en ny ledningsstruktur i syfte att nå ett effektivt genomförande. Samordningen mellan å ena sidan de övergripande prioriteringarna och riktlinjerna och å andra sidan mål indikatorer bör förbättras. Nationella mål bör vara relevanta och frivilliga (dvs. med respekt för medlemsstaternas behörighet på området), men bör överensstämma med de övergripande målen för strategin.

Förvaltningen av EU:s utgifter och resurser bör spegla en modern budget som underlättar för EU att uppfylla nuvarande och framtida utmaningar i linje med EU 2020-strategin och i enlighet med subsidiaritetsprincipen, proportionalitetsprincipen och en sund ekonomisk förvaltning. För att uppnå detta krävs en omprioritering mellan utgifterna.

Vidare har regeringen överlämnat ett separat paper till kommissionen om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden (Europas tillväxtreserv – kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Bidrag till EU 2020-strategin av Sveriges regering, 19 februari 2010). Kvinnors ökade deltagande på arbetsmarknaden är en väg att öka det ekonomiska välståndet samtidigt som det stärker kvinnors oberoende, enligt regeringen. EU 2020-strategin måste ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv. EU har inte råd att slösa bort den stora potential som kvinnors kapacitet utgör. Det krävs ett jämställdhetsperspek-

tiv i EU 2020 för att garantera en långsiktig konkurrenskraft och tillväxt i Europa, för att återställa hållbara offentliga finanser och för att ta itu med följderna av en åldrande befolkning.

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet konstaterar inledningsvis i sitt yttrande (NU3y) att kommissionens meddelande om EU 2020-strategin på många sätt tar sin utgångspunkt i den nu aktuella ekonomiska och finansiella krisen. Samtidigt som utskottet har förståelse för att den rådande ekonomiska krisen tar stor uppmärksamhet, vill utskottet betona att en strategi som har ett tidsperspektiv på tio år, och alltså ska sträcka sig fram till 2020, bör ha ett vidare perspektiv än att komma till rätta med de problem som har uppstått i spåren av den ekonomiska krisen. Under en tidsrymd på tio år kommer den europeiska ekonomin att genomgå olika faser av upp- och nedgångar. En framtidsstrategi bör därför ha mer övergripande fokus och vara inriktad på långsiktiga tillväxtfrågor.

Näringsutskottet understryker således att EU 2020-strategin på ett övergripande plan bör ha en inriktning mot att åstadkomma högre sysselsättning och en ökad konkurrenskraft för de europeiska ekonomierna. Det handlar inte minst om insatser när det gäller forskning och utveckling, innovation och utbildning.

Näringsutskottet vill också lyfta fram vikten av att frihandel värnas. Ökad handel leder till tillväxt som i sin tur skapar bättre ekonomiska förutsättningar för länder och deras medborgare. I en alltmer globaliserad värld där kontakterna mellan världens länder ökar kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Det svenska välståndet bygger till stor del på specialisering och handelsutbyte. Därför finns det i en liten öppen ekonomi som den svenska en lång tradition att hävda den fria handeln. Den globala frihandeln måste försvaras och protektionistiska tendenser i världen motverkas.

EU måste vara en tydlig röst inom olika forum för fri och öppen handel. Det är viktigt att handel med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor.

Näringsutskottet anför vidare att den centrala fråga som EU 2020-strategin bör vara inriktad på är Europas långsiktiga sysselsättning och konkurrenskraft. När Lissabonstrategin startades 2000 bestod EU av 15 länder, medan antalet medlemsstater för närvarande uppgår till 27. Inkomstskillnaderna mellan EU:s länder är nu väsentligt större än när beslutet fattades om Lissabonstrategin. Detta ställer särskilda krav på en strategi som ska omfatta länder med olika utgångslägen och förutsättningar. Behovet av fokusering och tydlighet blir ännu större.

Fokus i EU 2020-strategin bör ligga på frågan om den långsiktiga, strukturella tillväxten. De tre prioritetsområden som formuleras i kommissionens meddelande om EU 2020 – smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt

för alla – är relevanta. Det är viktigt att arbetet inom ramen för EU 2020-strategin inte fastnar i hur den aktuella ekonomiska och finansiella krisen ska hanteras. Fokus bör vara att försöka formulera åtgärder för att motverka den industriella utflyttning från Europa som pågår genom åtgärder som främjar nya företag och modernisering och utvidgning av existerande företag. Som tidigare nämnts rör det sig i EU 2020-strategin inte minst om ökade insatser inom områdena forskning och utveckling, innovationer och utbildning.

Ett viktigt område i EU 2020-strategin bör vara att den inre marknaden stärks, så att de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet kan utnyttjas. Det är intressant att notera att sådana länder som Kina och Indien – som har en växande intern marknad – har klarat den ekonomiska krisen bättre än vad EU-länderna gjort. En stabil och växande inre marknad, som kan bli större genom utvidgning av EU, kan således utgöra en stabiliserande faktor vid framtida ekonomiska kriser. För att åstadkomma en effektiv inre marknad krävs bl.a. åtgärder på konkurrensområdet och en statsstödpolitik som noga följer EU:s regelverk. Detta ligger särskilt i ett land som Sveriges intresse. Det är också viktigt att handel med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor. En helt avgörande fråga för om välfärden ska kunna upprätthållas i EU-länderna är hur företagandet utvecklas. Villkoren för att starta företag måste vara så enkla som möjligt. Det är viktigt med åtgärder för att underlätta för att innovationer ska komma till kommersialisering. Vidare är det centralt när det gäller den långsiktiga tillväxten att investeringar i forskning och utveckling ökar i EU-länderna och att utbildningsnivån höjs.

Näringsutskottet betonar att när det i EU 2020-strategin talas om sysselsättningsmål bör inte enbart arbete genom anställning lyftas fram. Ökad sysselsättning kan också uppnås genom att människor uppmuntras att starta egna företag och bli företagare.

De tre övergripande nyssnämnda prioritetsområden som kommissionen lyfter fram i sitt meddelande – smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla – är lämpliga för en framtidsstrategi. I botten för strategin ligger självklart en strävan att utnyttja Europas resurser bättre, bl.a. i form av högre sysselsättning. Den fråga som kan ställas är hur detta ska omvandlas i praktiska åtgärder i de olika medlemsländerna. I meddelandet föreslås fem överordnade EU-mål som näringsutskottet kan se som allmänt rimliga. Samtidigt kan frågan ställas om det är denna allmänna typ av målformuleringar som bäst främjar det som EU 2020-strategin avses syfta till.

Det är ett generellt problem att få den typ av övergripande strategier som EU 2020 utgör att översättas i konkreta åtgärder som leder till de uppsatta målen. När utskottet tar del av de sju huvudinitiativ som kommissionen presenterar i meddelandet, ser utskottet som en uppenbar fara att den nu aktuella EU 2020-strategin kan få likartade problem som sin före-

gångare. För att undvika detta bör stor möda läggas på att formulera och konkretisera vad som krävs för att EU 2020-strategin ska bli mer lyckosam än vad Lissabonstrategin har varit.

Det är stora inkomstskillnader mellan de olika medlemsstaterna och olika utgångslägen för länderna. Därför är det av stor vikt att de övergripande målen bryts ned till relevanta nationella mål anpassade till de olika ländernas förhållanden. Det är också viktigt att de integrerade riktlinjer som ska tas fram under våren och fastställas vid toppmötet i juni utformas så att de blir operativt användbara. Utskottet noterar med tillfredsställelse att kommissionen anger i meddelandet att avsikten är att de nya riktlinjerna ska bli färre än de 24 riktlinjer som har tillämpats inom ramen för Lissabonstrategin. Utskottet anser att det är angeläget att konkurrenskraftsrådet tar en aktiv del i utformandet av ett strikt fokus vad gäller dessa riktlinjer och väsentligt minskar deras antal. Likaså menar utskottet att regeringen bör vara mycket aktiv i rådsarbetet med dessa riktlinjer.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en gemensam avvikande mening i yttrandet.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet framhåller i sitt yttrande (AU4y) att EU:s arbetsmarknad de närmaste åren kommer att ställas inför strukturella problem vars ursprung fanns redan före krisen. Många medlemsstater har ända sedan 1990-talet fått leva med en relativt hög arbetslöshet trots goda tider. Ungdomsarbetslösheten är en särskild utmaning för flera av EU:s länder.

Den ekonomiska krisen och de allt högre arbetslöshetsnivåer som den har medfört har inneburit ökad risk för tidigt, och i värsta fall permanent, utträde från arbetsmarknaden och därmed förvärrat situationen. Krisen har också försämrat tillgången till arbete för arbetslösa. Samtidigt kommer Europa på några års sikt att möta en situation med stora pensionsavgångar och risk för flaskhalsar, åtminstone inom vissa sektorer och branscher.

För att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste EU använda sin arbetskraftspotential fullt ut. Det gäller att långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. En ökad sysselsättningsgrad kommer att få dubbel effekt genom att den såväl stimulerar möjligheterna för tillväxt som förbättrar de långsiktiga offentliga finanserna. På det sättet kan man bibehålla och förbättra välfärden och öka den sociala sammanhållningen. Sysselsättning är det bästa botemedlet mot social utslagning, såväl för den enskilda människan som för samhället i stort.

Utmaningen vilar enligt arbetsmarknadsutskottets mening framför allt på medlemsländerna. Arbetsmarknadspolitiken är och bör förbli ett nationellt ansvar. Medlemsländerna kan dock hitta inspiration till förbättring och nya angreppssätt på europeisk nivå genom den öppna samordningsmetoden.

Samarbetet bör behålla sin karaktär av fritt tankeutbyte, och utskottet välkomnar att kommissionen inte föreslår att EU-institutionerna ges bindande verktyg på detta område.

Mot bakgrund av behovet av att långsiktigt säkra tillgången på arbetskraft bör en ökad rörlighet på arbetsmarknaden ses som något positivt. Europa bör bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer. Steg som tas för att underlätta den fria rörligheten för arbetskraften är därför välkomna. Farhågorna för massiv social dumpning och s.k. social turism i samband med EU:s utvidgning visade sig vara felaktiga.

Enligt arbetsmarknadsutskottets mening är det samtidigt en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller. Enligt Lissabonfördraget ska EU respektera medlemsländernas nationella identitet som den kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer. På så sätt ska medlemsstaterna kunna bidra till att fördelarna med arbetskraftens fria rörlighet förenas med ett socialt ansvar och goda arbetsförhållanden.

Även i övrigt kräver den demografiska utvecklingen att outnyttjad arbetskraft i medlemsländernas ekonomier bättre tas till vara och att alla människor ges chansen att bidra i en arbetsgemenskap. Tröskeln in på arbetsmarknaden för exempelvis funktionshindrade måste sänkas.

Personer med funktionsnedsättning bör enligt arbetsmarknadsutskottet ha samma rätt som andra att delta i arbetslivet. När det gäller ungdomars väg till arbete är det av särskild vikt att identifiera och fånga upp den grupp unga som riskerar att permanent utestängas från arbetsmarknaden. Utskottet betonar vikten av bra utbildningssystem i Europa, som stimulerar även svagare elever att fullfölja sin skolgång och som – genom exempelvis lärlingssystem och möjligheter till praktik – underlättar övergången mellan skola och arbetsliv. Utskottet välkomnar därför insatserna i kommissionens aviserade huvudinitiativ ”Unga på väg”.

Arbetsmarknadsutskottet vill också framhålla en god arbetsmiljö som ett viktigt konkurrensmedel i framtidens globala ekonomi. Förutom att den leder till bättre hälsa och ett längre arbetsliv för de enskilda arbetstagarna kan man förvänta sig positiva produktivitetseffekter av en god arbetsmiljö. Det är av stor vikt att den europeiska sysselsättningsstrategins inriktning på fler och bättre jobb finns med även i Europa 2020-strategin.

Den öppna samordningsmetoden

Arbetsmarknadsutskottet anser att arbetsmarknadspolitiken bör förbli ett nationellt ansvar men kompletteras genom den öppna samordningsmetoden. Den öppna samordningsmetoden förutsätter i sin tur en väl fungerande nationell konsultation och samordning, inte minst med den regionala

och lokala nivån och med arbetsmarknadens parter. Utskottet finner skäl att understryka att åtgärder på detta område är av kompletterande karaktär. De syftar inte till att harmonisera nationella system eller medlemsstaternas lagstiftning.

Den öppna samordningsmetoden förutsätter däremot klara målsättningar, goda indikatorer och rättvisande statistik för att väl fylla sitt syfte. Kommissionen föreslår ett nytt mål för sysselsättningspolitiken som innebär att 75 % av Europas befolkning i åldern 20–64 år ska vara i arbete 2020 (att jämföra med dagens 69 %). Utskottet noterar i sammanhanget att kommissionen i jämförelse med sysselsättningsmålet i den tidigare Lissabonstrategin har justerat ålderskategorin för det nya målet från 15–64 år till 20–64 år. Utskottet anser i och för sig att det kan finnas goda argument för att på detta sätt undanta personer som huvudsakligen kan antas vara studenter och låta målet gälla den del av befolkningen som är i arbetsför ålder. Samtidigt innebär förändringen att det är svårt att bedöma ambitionsnivån i det nya målet i förhållande till det gamla. Utskottet kan också konstatera att Eurostat inte redovisar sysselsättningsdata specifikt för den nya ålderskategorin och att ålderskategorin i det nya målet inte heller överensstämmer med ILO-rekommendationen för personer i arbetskraften (15–74 år) som används av Eurostat och medlemsstaternas statistikmyndigheter.

Arbetsmarknadsutskottet noterar att man ur data från kommissionens redovisning av indikatorer för sysselsättningsstrategin (*Indicators for monitoring the Employment Guidelines, 2009 compendium*) kan utläsa att sysselsättningsgraden i ålderskategorin 20–64 år steg från 66,5 % till 70,5 % under perioden 2000–2008, innan den åter sjönk tillbaka efter finanskrisen. Mot bakgrund av dessa siffror får det nya sysselsättningsmålet sägas vara ambitiöst.

I detta sammanhang uppmärksammar arbetsmarknadsutskottet kommissionens rapport KOM(2010) 46 slutlig om medlemsstaternas tillämpning av den s.k. AKU-förordningen (EG) nr 577/98. Kommissionen finner där att – även om situationen förbättrats i vissa avseenden – de flesta länderna varken följer definitionen av arbetslöshet eller de tolv principerna för hur frågor om arbetssituationen ska formuleras. Som kommissionen konstaterar minskar detta den geografiska jämförbarheten hos centrala skattningar som rör sysselsättning och arbetslöshet. Utskottet vill understryka vikten av att alla medlemsstater använder de gemensamma definitionerna så att jämförelserna som utgör en del av den öppna samordningsmetoden blir rättvisande.

Ett jämställdhetsperspektiv i Europa 2020-strategin

Att ta vara på varje människas bidrag till samhällsgemenskapen och sträva efter att varje kvinna och man ges möjlighet och incitament att etablera sig på arbetsmarknaden bör, enligt arbetsmarknadsutskottet, vara centrala utgångspunkter för såväl Europa 2020-strategin, som EU:s politik generellt.

Arbete skapar fria och självständiga människor, som har makt att bestämma över sina egna liv. Betydligt färre kvinnor än män har denna möjlighet. Sysselsättningsgraden för europeiska kvinnor i ålderskategorin 20–64 år var före finanskrisen (2008) 63,1 %, medan den var 78,0 % för män i samma ålder – en skillnad på nästan 15 procentenheter. Annorlunda uttryckt överträffar männens sysselsättningsgrad redan nu kommissionens föreslagna sysselsättningsmål för 2020, medan mycket arbete återstår innan målet uppnås för de europeiska kvinnorna. Att öka etableringsgraden för kvinnor är också nödvändigt för att göra Europa till en konkurrenskraftig ekonomi med hög tillväxt och sysselsättning. Det finns en tydlig koppling mellan ekonomisk tillväxt och kvinnors sysselsättningsgrad. En nyligen presenterad studie (Löfström 2009, Umeå universitet) indikerar att effekten av att kvinnors sysselsättning (med avseende på sysselsättningsgrad, deltidsuttag och produktivitet) skulle stiga till samma nivå som mäns vore en 15–40-procentig ökning av BNP i EU:s medlemsstater. Utskottet beklagar mot denna bakgrund frånvaron av ett tydligt jämställdhetsperspektiv i kommissionens båda dokument om den nya Europa 2020-strategin.

Arbetsmarknadsutskottet noterar exempelvis att kommissionen inte föreslår något särskilt delmål för kvinnors sysselsättningsgrad, utöver målet för den genomsnittliga sysselsättningsgraden i Europas ekonomier. Utskottet, som i och för sig välkomnar kommissionens ambition att begränsa antalet mål och riktlinjer jämfört med Lissabonstrategin, anser dock att frågan om kvinnors ökade inträde på arbetsmarknaden i så hög grad kommer att behöva stå i fokus för kommissionen och medlemsstaterna i det fortsatta arbetet att ett styrande mål för kvinnors sysselsättningsgrad är starkt önskvärt. För att på ett framgångsrikt sätt uppfylla sysselsättningsmålet lär det krävas att kvinnor och andra grupper som i dag i alltför hög grad står utanför arbetsmarknaden kan ges incitament och verktyg att ta sig in. Enligt utskottets mening bör alltså detta förhållande avspeglas i Europa 2020-strategins övergripande mål, liksom i kommande integrerade riktlinjer och sysselsättningsriktlinjer.

En viktig förklaring till kvinnors lägre sysselsättningsgrad är de ojämlikheter som uppstår vid fördelningen av ansvar för arbete och familjeliv. Utskottet noterar exempelvis att kommissionen i sin jämställdhetsrapport för 2010, KOM(2009) 694 slutlig, redovisar att de europeiska kvinnorna minskar sin sysselsättningsgrad när de får barn (–11,5 procentenheter jämfört med kvinnor utan barn) medan europeiska män som får barn i stället ökar sin sysselsättningsgrad (+6,8 procentenheter jämfört med män utan barn). Detta hänger samman med traditionella könsroller och brist på barnomsorg.

Arbetsmarknadsutskottet påminner om att medlemsstaternas åtagande i Barcelonaöverenskommelsen att 2010 tillhandahålla barnomsorg för minst 90 % av alla barn mellan tre år och den obligatoriska skolåldern och för minst en tredjedel av de yngre barnen är långt ifrån att fullgöras. Enligt data från kommissionen låg nivåerna vid den senaste mätningen för hela

EU-27 (2007) på ca 40 % respektive ca 15 % (*Indicators for monitoring the Employment Guidelines*, 2009 compendium). Mycket arbete återstår alltså för medlemsstaterna på denna punkt, vilket enligt utskottets mening också bör återspeglas i konkreta mål i kommande riktlinjer. Utskottet vill samtidigt understryka att det är medlemsstaterna själva som äger och bör äga lagstiftningskompetensen i fråga om familjepolitik och socialförsäkringar. Det är, i synnerhet mot denna bakgrund, av största vikt att skyddslagstiftningen på europeisk nivå för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar inte utformas på ett sådant sätt att den de facto motverkar nationell lagstiftning som syftar till att underlätta kvinnors inträde på arbetsmarknaden efter barnafödande och stärka möjligheterna till ett jämställt ansvar för barn mellan kvinnor och män.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en gemensam avvikande mening i yttrandet.

Trafikutskottets yttrande

Trafikutskottet framhåller i sitt yttrande (TU1y) kommissionens ansats att strategin EU 2020 koncentreras på ett antal centrala politikområden där samarbete mellan EU och medlemsstaterna ger bäst resultat, och att det bör gå att förbättra de konkreta resultaten genom att använda de policyinstrument som står till buds så effektivt som möjligt. Trafikutskottet ser också EU 2020 som en fortsättning på Lissabonstrategin med utgångspunkter i ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Trafikutskottet ser med tillfredsställelse att såväl transport- som IT-frågor uppmärksammas som strategiska områden i framtidsstrategin för EU. Det europeiska transportsystemet är en viktig förutsättning för en fungerande europeisk marknad och hållbar tillväxt. Transportsystemet inrymmer en potential att utveckla effektiva logistiksystem för miljösamma transportlösningar. Trafikutskottet anser att TEN-T (transeuropeiska transportnätet) kan bidra till att stimulera och driva på såväl en ökad ekonomisk integration som en ökad handel inom unionen genom att infrastrukturen länkas samman. Med den ansats kommissionen har anser trafikuttoktet att utvecklingen av transportinfrastrukturen inom gemenskapen bör inriktas mot att skapa framtida transportinfrastrukturer med utgångspunkt från resenärers, företags och samhällets behov som samtidigt är förenliga med EU:s klimat- och energipaket. Övergången till ett samhälle som är anpassat till klimatförändringarna och minskade utsläpp av växthusgaser kommer att för överskådlig framtid vara en nödvändig utgångspunkt för såväl den nationella som den internationella politiken där kravet om en robust infrastruktur blir alltmer betydelsefullt.

Framtidens transportsektor måste därför bli mer miljövänlig och medel måste satsas på klimatsmarta lösningar, exempelvis stöd för att utveckla effektiva och långsiktigt hållbara godstransportkorridorer eller för att öka järnvägens och sjöfartens andel av godstransporterna. Trafikutskottet vill

samtidigt framhålla att de olika transportslagen också har ett eget ansvar att utveckla mer miljömässigt hållbara trafiklösningar. Målet bör vara att transportsystemet erbjuder medborgarna och näringslivet i alla delar av gemenskapen en klimat- och miljövänlig transportpolitik som är samhälls-ekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar.

Trafikutskottet erinrar om vad utskottet tidigare uttalat i samband med behandlingen av kommissionens grönbok om en ny kultur för rörlighet i städer. För omställningen av stadstrafiken till ett klimatomässigt hållbart transportsystem krävs en rad strategiska insatser som förutsätter en bred samsyn. Trafikutskottet har i sammanhanget uttalat att genomförandefrågor lämpligen bör hanteras inom medlemsstaterna, men att ett vidgat europeiskt samarbete kan spela en viktig roll. Trafikutskottet har pekat på utveckling av mål och mötesplatser för kunskapsutbyte, insatser när det gäller forskning och utveckling samt spridning av kunskap och metodutveckling när det gäller samhällsplaneringens betydelse för ett effektivt trafiksystem, där kollektivtrafik ingår som en integrerad del.

Trafikutskottet kan vidare instämma i kommissionens betoning av behovet av att utveckla intelligenta transportinfrastrukturer, som öppnar vägen för ett mer enhetligt transportsystem i Europa, där de olika trafikslagen är bättre samordnade till ett effektivt hållbart transportsystem. IT och intelligenta transportsystem, s.k. ITS, erbjuder stora möjligheter att bl.a. effektivisera transporter, minska logistikkostnader och minska belastningen på miljön. IT är vidare inte bara ett sätt att effektivisera transporter utan har också skapat förutsättningar för distansarbete och därmed en minskning i antalet fysiska arbetsresor. I likhet med kommissionen anser utskottet att EU-projekt såsom Galileo, ITS och ERMTS inom järnvägstrafiken (*European Rail Traffic Management System*) kommer att spela en viktig roll för integreringen av transportnäten.

Enligt trafikutskottets mening är därför en fortsatt teknisk utveckling ett viktigt medel för att påskynda övergången till ett samhälle med låga koldioxidutsläpp. Ny teknik bör kombineras med olika styrmedel, däribland ekonomiska, för att målen ska kunna nås.

Kommissionen anser att EU behöver en hundra procentig bredbandstäckning och förordar en utbyggnad av höghastighetsinternet genom ett massivt program för investeringar i fibernätverk och trådlöst bredband. Trafikutskottet kan instämma i vikten av att ha tillgång till en modern IT-infrastruktur för att uppnå målen med EU 2020. En hög användning av IT och Internet är bra vad gäller tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Det bidrar till utvecklingen av ett hållbart samhälle. Det är avgörande för företagares möjlighet att utveckla sin verksamhet och därigenom ge möjlighet till nya jobb. Det hjälper också till att möta utmaningar i form av en ökad globalisering, klimatförändringar och en åldrande befolkning. En förutsättning för att möta utmaningarna är att det finns tillgång till bredband med hög överföringshastighet.

Alla hushåll och företag bör också ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. När allt fler tjänster i samhället blir digitala måste alla ges möjlighet att koppla upp sig. Det handlar om att ha en fungerande vardag. Det är i grunden en demokrati- och rättighetsfråga. En väl utbyggd bredbandsinfrastruktur är också en viktig förutsättning för att alla ska ha tillgång till och kunna delta i informationssamhället.

Trafikutskottet vill avslutningsvis understryka betydelsen av att man i framtidsstrategin EU 2020 beaktar de olika förutsättningar som råder i EU:s medlemsländer. För svensk del innebär detta långa avstånd, gles bebyggelse samt kallt klimat med snö- och isbelagd infrastruktur vintertid. Dessa förhållanden föranleder särskilda åtgärder och högre kostnader.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet är i sitt yttrande (SfU2y) positivt till en samordnad EU-strategi för tillväxt i syfte att bl.a. kunna hantera de europeiska välfärdssystemen i en tid med en åldrande befolkning. För att uppnå detta behöver länderna i Europa ett ökat arbetskraftsutbud. Det krävs också stabila pensionssystem samt bra sociala skyddssystem och bra hälso- och sjukvårdssystem. Utskottet noterar vidare att Kommittén för social trygghet och kommissionen i ett förslag till gemensam årlig rapport om socialt skydd och social inkludering 2010 (KOM(2010) 25) anger att åtgärder som främjar arbetskraftsdeltagande och undviker bidragsberoende särskilt bör betonas. I rapporten anges även att den finansiella och ekonomiska krisen utsatt pensionssystemen för påfrestningar. Arbetslinjen och arbetet med att skapa en inkluderande arbetsmarknad är enligt utskottet avgörande för att målen ska uppnås. Utskottet anser också att ett jämställdhetsperspektiv måste betonas, där åtgärder för att bl.a. förenkla för kvinnor och män att kombinera arbete och familj är nödvändiga. Samordningen av trygghetssystemen för arbetstagare som flyttar inom EU är också en viktig del, och utskottet noterar i sammanhanget att genom Lissabonfördraget har en övergång skett i rådet från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet.

EU står inför en situation med stora pensionsavgångar och en åldrande befolkning. En ökad arbetsinvandring är därför nödvändig och kan också enligt utskottets mening bidra till utveckling och välbefinnande. En större andel i befolkningen i arbetsför ålder medför att försörjningsbördan minskar, vilket skapar förutsättningar att upprätthålla välfärden. Det har under ett antal år pågått ett arbete inom EU med att införa ett regelverk för att underlätta för arbetskraftsinvandring. Bland annat har det s.k. blåkortsdirektivet för högkvalificerade anställningar antagits. Vidare diskuteras det s.k. ramdirektivet, som behandlar ett enhetligt ansökningsförfarande och en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeländ. Utskottet konstaterar att Sverige den 15 december 2008 införde ett effektivare och mer

flexibelt system för att underlätta rekryteringen av arbetskraft från tredjeland. Reglerna säkerställer att de anställningsvillkor och försäkringsskydd som erbjuds den arbetssökande motsvarar vad som gäller för arbetstagare som redan finns i Sverige. Socialförsäkringsutskottet vill poängtera att EU-gemensamma regler för arbetskraftsinvandring även måste garantera trygga villkor för de migrerande arbetstagarna.

När det gäller genomförandet av EU 2020-strategin vill utskottet framhålla att det krävs en anpassning till enskilda länders utmaningar och utgångspunkter. Utskottet vill också starkt understryka att frågor om socialförsäkringssystemens utformning är en nationell angelägenhet. De övergripande målen för strategin måste därför enligt utskottets uppfattning vara relevanta och frivilliga, dvs. utformade med respekt för medlemsstaternas behörighet på området. Socialförsäkringsutskottet anser i likhet med regeringen att den öppna samordningsmetoden, som bygger på mellanstatligt samarbete och således inte innebär harmonisering av lagstiftning, är en lämplig metod. Utskottet underströk i samband med sitt yttrande till utrikesutskottet över Lissabonfördraget (yttr. 2008/09:SfU2y) att själva utformningen av och innehållet i medlemsländernas socialförsäkringssystem är en nationell fråga, även om de påverkas av principer i fördraget om icke-diskriminering och likabehandling av EU-medborgare liksom krav på likabehandling av kvinnor och män. Utskottet förutsatte att regeringen skulle uppmärksamma att den samarbetsmetod som anges i artikel 140 i EUF-fördraget i praktiken inte används av EU för att genomdriva en harmonisering av nationella system inom olika socialpolitiska områden. Utskottet vidhåller detta ställningstagande.

Eftersom utformningen av strategin befinner sig i ett inledande skede har socialförsäkringsutskottet inte möjlighet att nu framföra ytterligare synpunkter. Utskottet har för avsikt att följa utvecklingen och vid behov återkomma med synpunkter i den fortsatta processen, i de delar som berör utskottets ansvarsområde.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en gemensam avvikande mening i yttrandet.

Civilutskottets yttrande

Civilutskottet framhåller i sitt yttrande (CU2y) till finansutskottet vikten av att den nya strategin för tillväxt och sysselsättning blir en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet välkomnar därför att den föreslagna Europa 2020-strategin lägger särskilt fokus på smart, hållbar tillväxt för alla.

Utskottet erinrar om resonemanget att en hållbar tillväxt förutsätter att resurseeffektiviteten ökar. Bostadssektorn svarar för ca 40 % av Sveriges totala energianvändning. Energieffektivisering inom denna sektor har därför blivit allt viktigare.

På nationell nivå har arbetet med energieffektivisering i bebyggelsen under senare år intensifierats i flera avseenden. Inom ramen för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö fastställde riksdagen våren 2006 ett mål för energianvändningen i bostäder och lokaler. Den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler i förhållande till användningen 1995 bör ha minskat med 20 % till 2020 och med 50 % till 2050. Inom nyproduktionen har nya byggnadstekniska lösningar medfört att olika typer av lågenergihus blivit allt vanligare. Kraven på energieffektivitet har också skärpts i byggreglerna.

Inom EU har arbetet med en omarbetning av direktivet om byggnaders energiprestanda nyligen slutförts. Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att alla nya byggnader ska vara lågenergibyggnader från 2020. Nya byggnader som ägs och nyttjas av offentliga myndigheter ska vara lågenergibyggnader från 2018.

Enligt civilutskottets mening är en fokusering på byggnaders energieffektivitet en nödvändig del i det övergripande klimatarbetet. Det pågår således redan ett arbete med energieffektivisering i bebyggelsen såväl nationellt som internationellt. En stor utmaning framöver ligger dock i att öka resurseeffektiviteten. Civilutskottet är positivt till initiativ inom detta område.

När det gäller åtgärder för att stärka den inre marknaden instämmer utskottet med kommissionen om betydelsen av att invånarna i EU ges förutsättningar att delta fullt ut i den inre marknaden. Det är viktigt att den framtida strategin inbegriper åtgärder för att med hjälp av en aktiv konsumentpolitik öka konsumenternas förtroende när det gäller att utnyttja de möjligheter som den inre marknaden erbjuder. Civilutskottet ser vidare positivt på att kommissionen avser att föreslå åtgärder för att göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att ingå avtal med parter i andra EU-stater. Utskottet vill i denna del särskilt peka på det arbete som pågår inom EU med att ta fram ett direktiv om konsumenträttigheter.

För att få fart på den inre marknaden igen krävs också att de små och medelstora företagens tillträde till den inre marknaden förbättras, t.ex. genom en förenkling av bolagsrätten. Det är vidare glädjande att kommissionen avser att föreslå åtgärder för att göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att säkerställa att avtal efterlevs och att få domstolsavgöranden och domstolshandlingar erkända i andra EU-stater. Civilutskottet hänvisar till sitt yttrande (yttr. 2008/09:CU3y) till justitieutskottet över kommissionens meddelande *Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst*, KOM(2009) 262 (Stockholmsprogrammet). Utskottet anser i yttrandet att målsättningen med arbetet rörande det rättsliga samarbetet bör vara att uppnå ett europeiskt rättsligt område där medlemsstaternas rättsordningar ska kunna fungera tillsammans på ett konsekvent och effektivt sätt, att principen om ömsesidigt erkännande är grundläggande för arbetet med att bygga upp ett europeiskt rättsligt område och att det är angeläget att ett arbete med att utöka möjligheterna

till erkännande och verkställighet av domar i andra medlemsländer sker med beaktande av att befintliga rättssäkerhetsgarantier behålls och att aktuella skyddsintressen tillgodoses.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har var sin avvikande mening i yttrandet.

Finansutskottets ställningstagande

Inledning

Finansutskottet kan konstatera att EU och dess medlemsstater står inför flera stora utmaningar. I det korta perspektivet gäller det att hantera den ekonomiska och finansiella krisen, och att finna lösningar som gör att vi kan gå stärkta ur krisen. Men EU måste också möta de ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningarna av mer strukturell art. De europeiska ekonomierna blir alltmer beroende av varandra, både inom EU och i förhållande till resten av världen. Den nya EU 2020-strategin måste bli en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktig hållbar utveckling i en värld av nya marknader och nya konkurrenter.

EU 2020-strategin kan utgöra ett viktigt bidrag i arbetet med att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning. Det är också viktigt att slå vakt om det som redan har uppnåtts genom den inre marknaden och att också verka för extern öppenhet.

Finansutskottet vill, i likhet med näringsutskottet, framhålla att en framtidsstrategi bör ha mer övergripande fokus och vara inriktad på den långsiktiga strukturella tillväxten. Strategin bör vara inriktad på att öka konkurrenskraften för de europeiska ekonomierna och därmed öka Europas långsiktiga sysselsättning.

Vidare vill utskottet betona att en helt avgörande fråga för om välfärden ska kunna upprätthållas i EU-länderna är hur företagandet utvecklas. Villkoren för att starta företag måste vara så enkla som möjligt. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att när det i EU 2020-strategin talas om sysselsättningsmål bör inte enbart arbete genom anställning lyftas fram. Ökad sysselsättning kan också uppnås genom att människor uppmuntras att starta egna företag och bli företagare.

Strategin ska bidra till hållbara offentliga finanser och främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi. I likhet med regeringen anser utskottet att följande är angelägna prioriteringar.

- Stärk den inre marknaden och utnyttja de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet.
- Säkerställ hållbara offentliga finanser för att främja trovärdigheten hos framtida sociala åtaganden.
- Upprätta inkluderande arbetsmarknader för att främja tillväxt och social sammanhållning och garantera jämställdhet mellan könen.
- Omvandla miljömässiga utmaningar till möjligheter genom en grönare ekonomi och ett innovativt företagsklimat.

- Investera i framtiden: främja kunskapsbaserad tillväxt.

Finansutskottet vill framhålla att utskottet delar de uppfattningar som framförs i utskottens yttranden. Yttrandena visar på bredden i de frågor som aktualiseras i detta ärende. För mer detaljerade synpunkter i olika delar hänvisar finansutskottet till yttrandena.

När det gäller målen som kommissionen angivit konstaterar utskottet att Sverige ligger väl till. För att Sverige fortsatt ska uppvisa goda resultat krävs en politik som är inriktad på, med kommissionens ord, smart och hållbar tillväxt för alla. EU och dess medlemsstater måste föra en politik som möter de strukturella utmaningarna.

Finansutskottet behandlar i det följande de tre olika områden som kommissionen särskilt tar upp i meddelandet. Därefter berör utskottet vissa frågor som ligger inom utskottets eget område.

Smart tillväxt

Finansutskottet vill understryka betydelsen av forskning för den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. En lyckad forskningspolitik får positiva återverkningar långt utanför en snäv forskningssfär. Framgångsrik forskning kan bidra till att hantera de utmaningar som ekonomin och samhället står inför.

Kommissionen tar också mer specifikt upp frågan om innovationer. I likhet med näringsutskottet vill finansutskottet betona att det är viktigt med åtgärder för att underlätta för att innovationer ska komma till kommersialisering.

Hållbar tillväxt

Finansutskottet vill erinra om vikten av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Energi- och miljöskatter har sedan länge framgångsrikt använts i Sverige för att bidra till uppfyllelsen av olika mål på energi- och klimatområdena. Koldioxidskatt och energiskatt är kraftfulla och samhällsekonomiskt effektiva styrmedel som även i fortsättningen bör vara centrala delar av den svenska klimat- och energipolitiken.

Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är av central betydelse för att de framtida målen på klimat- och energiområdet ska kunna nås. Styrmedel ska utformas på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt och med hänsyn till medborgarnas förutsättningar. Olika ekonomiska styrmedel ger olika incitament, och för att de ska vara effektiva måste de samordnas.

EU:s medlemsstater behöver minska sina CO₂-utsläpp samtidigt som de har behov av att stärka sina skatteintäkter. Det är därför logiskt med successivt höjda koldioxidskatter, som också är det främsta och mest effektiva styrinstrumentet. Det riktas direkt mot utsläppen. Det ger skatteintäkter och innebär att den som förorenar får betala. Det är effektivare och mer träffsäkert att beskatta oönskade beteenden än att subventionera goda beteenden.

Utskottet vill också framhålla att miljöanpassad offentlig upphandling är ett marknadsbaserat och kraftfullt styrmedel i arbetet med att styra samhället mot en långsiktigt hållbar konsumtion och därmed produktion. Miljökrav vid offentlig upphandling kan bidra till en stark konkurrenskraft på framtida marknader för svenska företag som anpassar sin produktion till höga miljökrav. Dessutom kan det vara en drivkraft för att påskynda utvecklingen av miljöteknik, som är en framtidsmarknad. Utskottet vill dock understryka vikten av att EU-reglerna om fri och öppen konkurrens och likabehandling vid offentlig upphandling på intet sätt får trädas för när, eller kringgås, och att miljöargument i samband med offentlig upphandling inte får användas för i grunden protektionistiska syften.

Tillväxt för alla

Finansutskottet vill i denna del särskilt framhålla att Sverige driver frågan om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Strategin måste ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv, som ger kvinnor och män samma ekonomiska incitament, villkor och möjligheter att öka sitt deltagande på arbetsmarknaden. Det krävs ett jämställdhetsperspektiv i EU 2020 för att garantera en långsiktig konkurrenskraft och tillväxt i Europa, för att återställa hållbara offentliga finanser och för att ta itu med följderna av en åldrande befolkning.

Även om Sverige har fått gehör i och med att jämställdhetsfrågorna berörs i kommissionens meddelande, återfinns inte att den konkreta målformuleringen om ökad sysselsättning uttryckligen ska gälla både kvinnor och män. Finansutskottet vill, i likhet med arbetsmarknadsutskottet, påpeka att frågan om kvinnors ökade inträde på arbetsmarknaden i så hög grad kommer att behöva stå i fokus i det fortsatta arbetet att ett styrande mål för kvinnors sysselsättningsgrad är mycket önskvärt. För att på ett framgångsrikt sätt uppfylla sysselsättningsmålet lär det krävas att kvinnor och andra grupper som i dag i alltför hög grad står utanför arbetsmarknaden kan ges incitament och verktyg att ta sig in. Enligt finansutskottets mening bör alltså detta förhållande avspeglas i EU 2020-strategins övergripande mål, liksom i kommande integrerade riktlinjer och sysselsättningsriktlinjer.

Övriga frågor: EU:s budget, offentliga finanser – exitstrategier, styrningsformer

Finansutskottet övergår nu till att behandla ett par frågor som mer specifikt hör till utskottets beredningsområde.

EU:s budget

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att restriktivitet ska prägla budgetpolitiken i EU (t.ex. bet. 2009/10:FiU5). Målet för den svenska budgetpolitiken i EU innebär bl.a. att Sverige ska verka för en effektiv och

återhållsam budgetpolitik inom EU. Målet innebär även att Sverige ska verka för en kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel. Detta synsätt är relevant också i arbetet med EU 2020.

Finansutskottet behandlade frågan om översyn av EU:s budget i utlåtande 2007/08:FiU14. Utskottet vill betona att ställningstagandet rörande översynen fortfarande är relevant. Utskottet anser således att det behövs genomgripande omprioriteringar av EU-budgetens utgifter och att förändringarna ska göras utan att budgetens samlade utgifter ökar. Följande principer och utgångspunkter ska vara styrande för budgeten: subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet.

EU-budgetens utgifter för jordbrukspolitiken bör minskas och den särskilda översynen av jordbrukspolitiken, den s.k. hälsokontrollen, får inte innebära att möjligheterna att reformera jordbrukspolitiken och minska dess omfattning begränsas.

Även regionalpolitiken behöver reformeras i fråga om både utformning och omfattning. Unionens regionalpolitiska insatser bör koncentreras till de länder inom EU som har klart lägre välståndsnivå än genomsnittet. Nyttan av regionalpolitiskt stöd till EU:s rikare länder kan i hög grad ifrågasättas.

Flera områden behöver få högre prioritet för att möta dagens och framtidens politiska och ekonomiska utmaningar. Det behövs ökade satsningar på konkurrenskraft, forskning och utveckling, strategiska investeringar i infrastrukturprojekt och utbytesprogram på utbildningsområdet. De rättsliga frågorna såsom grov gränsöverskridande brottslighet, människohandel, narkotikasmuggling och terrorism behöver också förstärkta resurser. Om EU vill spela en ledande roll globalt måste man också vara beredd att kunna agera för att bidra till demokrati och mänskliga rättigheter. Detta kräver också ökade insatser. Miljö- och klimatfrågorna och insatser för forskning och utveckling ska ges ökad prioritet. Inom dessa båda områden finns tydliga motiv för insatser på EU-nivå.

Offentliga finanser – exitstrategier

Som kommissionen framhåller i meddelandet kan en hög offentlig skuldnivå inte fortsätta i det oändliga. Insatserna för att nå målen i EU 2020 måste bygga på en trovärdig exitstrategi från de akuta åtgärder som vidtagits med anledning av den ekonomiska krisen.

Utskottet vill framhålla vikten av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten upprätthålls. Det långsiktiga ansvaret för statsfinanserna är av central betydelse, både för att bevara trovärdigheten och för att förhindra stora och drastiska nedskärningar i välfärdssystemen.

Samtidigt som den akuta ekonomiska krisen måste hanteras är det således av stor vikt att de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara. EU:s medlemsstater måste agera så att de skyndsamt kan återvända till ett läge där de håller sig inom de gränser som gemensamt satts upp i stabilitets- och tillväxtpakten.

När det gäller exitstrategier för åtgärderna på finansmarknaden vill utskottet hänvisa till de rådsslutsatser som antogs av Ekofin i december 2009 under det svenska ordförandeskapet. Rådet enades om ett antal principer för avvecklingen av stödåtgärderna för finansmarknaderna. Avvecklingen bör samordnas väl mellan medlemsstaterna för att undvika negativa spridningseffekter. Tidpunkten för avvecklingen kan skilja sig åt mellan medlemsstaterna beroende på situationen, med hänsyn till att åtgärdernas huvudsyfte är att upprätthålla den finansiella stabiliteten. Avvecklingsstrategierna bör ge sunda banker rätt incitament för en återgång till en konkurrenspräglad marknad och ge övriga banker incitament att ta itu med sina brister. Ett sätt att skapa sådana incitament är att sätta i gång avvecklingsprocessen genom att fasa ut statliga garantier. Rådet betonade även vikten av att det offentliga stödet och bankernas vinster används till att bygga upp kapitalbuffertar, inte till att öka bankernas utdelningar eller ersättningar. Finanssektorn bör omgående genomföra sunda ersättningsystem.

Styrformer

Utskottet noterar att kommissionen framhåller att strategin ska genomföras med hjälp av partnerskap och vara inriktad på ett fåtal viktiga mål. De specifika åtgärderna och målen för strategin kan nås endast genom partnerskap, enligt kommissionen, eftersom man behöver vidta åtgärder på både EU-nivå, nationell nivå och regional nivå och eftersom samspelet mellan dessa nivåer är viktigt för att strategin ska kunna nå sin fulla potential. Enligt kommissionen bör alla nationella, regionala och lokala myndigheter genomföra partnerskapet i nära samarbete med bl.a. de nationella parlamenten. Europaparlamentet bör enligt kommissionen spela en viktig roll för strategin, inte bara i sin egenskap av medlagstiftare utan också som en drivande kraft för att mobilisera allmänheten och de nationella parlamenten. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att två ledamöter i utskottet deltog i Europaparlamentets konferens om bl.a. Europa 2020 den 16–17 mars 2010.

Utskottet avser att fortsatt följa EU 2020 och kan konstatera att det finns ett brett intresse för frågan i riksdagen, vilket yttrandena från utskottet vittnar om. Vidare kan noteras att EU 2020 också behandlas i riksdagens EU-nämnd, där regeringen samråder inför EU:s ministerrådsmöten. EU-nämnden har behandlat EU 2020 inför möten i flera olika rådskonstellationer. Vidare samråder statsministern med EU-nämnden inför möten i Europeiska rådet, där också EU 2020 kommer att behandlas.

Utskottet vill betona att det är viktigt med en fortsatt öppen debatt om EU 2020-strategin och dess genomförande. Det är viktigt att dra lärdomar av arbetet med Lissabonstrategin. Finansutskottet noterar iakttagelserna från näringsutskottet, som varit huvudansvarigt i riksdagen för Lissabonstrategin. Näringsutskottet påpekar att det är ett generellt problem att få den typ av övergripande strategier som EU 2020 utgör att översättas i konkreta

åtgärder som leder till de uppsatta målen. Stor möda bör enligt näringsutskottet läggas på att formulera och konkretisera vad som krävs för att EU 2020-strategin ska bli mer lyckosam än vad Lissabonstrategin har varit.

Det finns således skäl att nogsamt följa det fortsatta arbetet. Det är då angeläget att vara tydlig med vad som kan uppnås genom att Europeiska unionen som sådan agerar, och vad som uppnås genom de enskilda medlemsstaternas handlande. Det största arbetet för att uppnå målen om en smart och hållbar tillväxt för alla kommer att behövas göras på nationell nivå, men samarbetet på EU-nivå är av stor betydelse.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. EU 2020, övergripande riktlinjer, punkt 1 – motiveringen (s, v, mp)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Ulla Andersson (v), Tommy Ternemar (s), Christina Zedell (s) och Mats Pertoft (mp).

Ställningstagande

Vi menar att det behövs en stor öppenhet i processen kring EU:s 2020-strategi. För att få en folklig förankring krävs tid för diskussion och debatt. I denna reservation redovisar vi vår uppfattning inom ett antal områden.

Inledning

Det är dags för medborgarnas Europa där människan går före marknaden. Vi befinner oss i en global kris, en kris med mycket stora utmaningar för politiken. Det är ett unikt tillfälle att lansera en mer effektiv strategi för ett Europa med fler jobb, större rättvisa, starkare konkurrenskraft och grönnare utveckling.

Tyvärr kännetecknas EU-kommissionens förslag mer av en krisstrategi än en framtidsstrategi, vilket vi beklagar. Ska strategin hålla tio år framåt så krävs en politik som kan klara utmaningarna och samtidigt visa färdriktningen för EU-politiken.

Hög sysselsättning håller efterfrågan uppe och är grunden för en hållbar ekonomisk utveckling på stabil och hög nivå. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten.

Enligt oss står EU inför flera stora, långsiktiga utmaningar. Den snabba globaliseringen av ekonomin, hotet mot klimatet, ökande inkomstklyftor och en allt skevare demografi, vilket kommer att dominera den politiska agendan i EU för lång tid framöver. Enligt vår mening är det i dessa utmaningar som Lissabonstrategins efterföljare, EU 2020, måste ta sin utgångspunkt. EU 2020-strategin måste mot denna bakgrund ses som tredelad, dvs. socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ska ömsesidigt stödja varandra.

Det finns klara bevis på att förbättringar i sociala och miljömässiga villkor är starka drivkrafter för samhällsutveckling. Inte minst visar den nordiska modellen att det är fullt möjligt att skapa samhällen som är både ekonomiskt och socialt framgångsrika samtidigt som miljömässiga krav ställs på en hög nivå.

Starka offentliga finanser är grunden för det politiska handlingsutrymmet

Jämlikhet, hög sysselsättning och låg arbetslöshet är grunden för starka och hållbara offentliga finanser. Utan en stabil och långsiktigt hållbar offentlig ekonomi hämmas demokratin och förverkligandet av demokratiska beslut – oavsett om det gäller sysselsättningspolitik, välfärdsutveckling, miljö- och klimatpolitik eller global konkurrenskraft.

Det långsiktiga ansvaret för statsfinanserna är av central betydelse, både för att bevara trovärdigheten och för att förhindra stora och drastiska nedskärningar i välfärdssystemen. Samtidigt som den akuta ekonomiska krisen måste hanteras är det av stor vikt att de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara.

Gällande EU:s egen budgetpolitik menar vi att den ska vara restriktiv och kostnadseffektiv. Det gäller även i arbetet med EU 2020. Dessutom behövs genomgripande omprioriteringar av EU-budgetens utgifter, vilka ska göras utan att budgetens samlade utgifter ökar. Följande principer och utgångspunkter ska vara styrande för budgeten: subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. EU-budgetens utgifter för jordbrukspolitiken bör minska och dess utformning reformeras. Även regionalpolitiken behöver reformeras i fråga om både utformning och omfattning.

En mer stabil ekonomisk utveckling är möjlig

En långsiktig ekonomisk politik är avgörande för en trygg välfärd och rättvis fördelning. Genom att via finans- och penningpolitik aktivt motverka stora svängningar i efterfrågan och sysselsättning gynnas den ekonomiska stabiliteten. Genom att ha hög sysselsättning, motverka arbetslöshet och skapa arbetstillfällen undviks det slöseri med humankapital som det innebär om individer slås ut från arbetsmarknaden för all framtid. Den ekonomiska krisen bevisar att detta är en verklig risk.

EU-områdets konkurrenskraft måste stärkas, särskilt i perspektivet av en växande global konkurrens. Ekonomisk öppenhet, hög sysselsättning och hållbar utveckling måste vara ledord i arbetet för en förbättrad konkurrenskraft.

Det är nödvändigt att bättre kontrollera inte bara den ekonomiska politikens långsiktiga påverkan av EU:s utveckling, utan även den finansiella marknadens möjlighet att ge upphov till att riskera hela staters ekonomi, människors liv, svängningar i produktion och sysselsättning. Den finansi-

ella sektorn behöver en noggrann reglering och övervakning. EU:s nyinstiftade övervakningsmyndigheter är ett steg i rätt riktning men än återstår att utveckla praxis, öppenhet och en mer detaljerad reglering.

Den nya tillväxtpolitiska kartan kräver en ny politik

När Kina, Indien m.fl. länder nu i snabb takt vävs in i den globala ekonomin är det positivt. Det innebär samtidigt både möjligheter och utmaningar för länderna i EU. Frågan är hur EU ska kunna anpassa sig till den växande, omfattande omstruktureringen. EU:s framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kunskap. Det kräver en aktiv politik med offentliga investeringar i utbildning, trygghetssystem och forskning samt innovationsskapande insatser.

De små och medelstora företagens växande roll i ekonomin måste beaktas

Små och medelstora företag står för omkring två tredjedelar av all sysselsättning inom EU och en ännu större andel av antalet nya jobb. EU 2020 måste därför ta en tydlig utgångspunkt i dessa företags utvecklingsvillkor. Både hinder och möjligheter för att växa måste identifieras och kopplas till konkreta åtgärder.

Att komma ut på den internationella marknaden är ofta en förutsättning för att ett litet företag ska kunna växa och utvecklas. Det gäller inte minst företag verksamma inom smala, kunskapsintensiva nischer. Bristande kunskap om förutsättningarna på de internationella marknaderna upplevs ofta som det största hindret för att försöka inleda export. Ökade offentliga insatser när det gäller exportrådgivning är därför av stor betydelse. För små företag med begränsade ekonomiska och administrativa resurser är även handelshinder av olika slag betydligt svårare att övervinna än för större företag. Utöver insatser för ökad exportaktivitet vill vi även lyfta fram behovet av ytterligare åtgärder för att minska de små och medelstora företagens regelbörda och insatser för att förbättra kompetensförsörjningen. Det sistnämnda är centralt. För små och medelstora företag verksamma inom avancerade teknik- och kunskapsbaserade branscher är bristen på kvalificerad arbetskraft det kanske största hindret för tillväxt. Ökade offentliga investeringar i högre utbildning och förbättrade möjligheter till livslångt lärande är viktiga delar i en strategi för att råda bot på detta problem.

Vidare visar de små och medelstora företagens svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft att det behövs ett ökat samarbete mellan näringsliv och det offentliga för att förbättra matchningen mellan utbildningsutbud och kompetensefterfrågan.

En tydlig offentlig roll i innovationsprocessen

I en globaliserad ekonomi kommer det att bli allt svårare för Europa att behålla produktion inom enklare, lönekonkurrerande branscher. EU:s komparativa fördel ligger i kunskaps- och innovationsdriven utveckling. Betydelsen av investeringar i jämlikhet, utbildning och forskning kommer att öka. För att stärka EU:s innovationskraft måste det offentliga involveras även i innovationsprocessens senare skede. En kritisk faktor för förmågan att kommersialisera nya idéer, i synnerhet för små och medelstora företag, är tillgången till riskvilligt kapital. Riskkapitalförsörjningen måste förbättras.

Den gröna omställningens möjligheter till tillväxt och nya jobb måste tillvaratas

Omställningen till ett grönt EU, oberoende av fossil energi, är både nödvändig och önskvärd. Enligt oss har EU alla förutsättningar för att ta en internationell ledarroll i klimatarbetet och har allt att vinna på det. Rätt utformad kan omställningen bidra till nya jobb och bättre utveckling. De europeiska företag som först utvecklar den fossilfria teknik som världen kommer att efterfråga har goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. De företag som satsar på energieffektivisering kommer att vinna kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Mot den bakgrunden anser vi att den gröna omställningens möjligheter att skapa ekonomisk utveckling och nya jobb bör ges en framträdande roll i EU 2020-strategin.

Vi noterar att det i EU-kommissionens meddelande anges som ett av de fem föreslagna överordnade EU-målen att klimat- och miljömålen 20/20/20 ska nås. Enligt vår mening bör ambitionerna sättas väsentligt högre. Vi är också mycket tveksamma till den fokusering som EU-kommissionen gör på s.k. CCS-teknik och ny kärnteknik.

Arbetsmarknadspolitik

Vägvalet är tydligt. Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med trygga och goda arbetsvillkor, hög sysselsättning och kunskap. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser och en bra lagstiftning för arbetstagarna. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland människor med för låg eller felaktig utbildning behövs även ett bra trygghetssystem och en kraftfull arbetsmarknadspolitik som kan utgöra en brygga mellan de nya och gamla jobben.

EU måste stimulera till en aktiv sysselsättningspolitik, och vi menar att de enskilda medlemsländerna i EU måste säkerställa att medborgare har rimliga ersättningsnivåer i trygghetssystemen. Det ger möjligheter att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft mot högkvalitativa arbetstillfällen och ökar sysselsättningstryggheten. Ersättningen under arbetslöshet ska ge en god levnadsstandard, vara hållbar och kopplas till aktiveringsstrategier

och sysselsättningstjänster av hög kvalitet. Trygga människor vågar byta jobb. Utan ekonomisk trygghet på en föränderlig arbetsmarknad skapar vi rädda människor.

Hur kan EU anpassa sig till den omfattande omstrukturering som är att vänta? Ett viktigt svar är, som vi påpekat ovan, att i stället skärpa utsläppsmålet för koldioxid i EU 2020-strategin till minst 30 % och skynda på den gröna omställningen. En grön omställning är nämligen tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb i EU-området – det behövs en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik och infrastruktur. Om företag i EU-området redan nu investerar i bl.a. mer energieffektiv teknik vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi EU:s stöd till industrins omvandling på rätt sätt innebär den gröna omställningen en möjlighet till framtida arbetstillfällen och vinster såväl för företag som för klimatpolitiken. Klimat- och jobbpolitik går enligt oss hand i hand.

Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en europeisk arbetsmarknad. Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Vi kan aldrig acceptera att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU.

EG-domstolens beslut i Lavaldomen innebär enligt oss en urholkning av den svenska kollektivavtalsmodellen och löntagares rättigheter. Den svenska regeringens ståndpunkt att ”garantera anställbarhet för enskilda människor [...] utifrån principerna om flexicurity” riskerar att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder. Fall som Laval och Rüffert visar att marknadskrafternas frihet återigen har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. En sådan utveckling innebär i realiteten även problem med konkurrensneutralitet mellan företag på samma marknad. Respekt för fackliga rättigheter, där ILO:s kärnkonventioner är ett minimikrav, måste känneteckna EU 2020. Med en bindande rättighetsstadga gällande bl.a. medinflytande och arbetsvillkor, får de fackliga rättigheterna en större juridisk tyngd inom EU. Den sociala dialogen måste, både på EU-nivå och på nationell och lokal nivå, ges möjlighet att utvecklas.

EU 2020-strategin måste enligt oss kraftfullare än i EU-kommissionens förslag präglas av en strävan efter full jämställdhet på arbetsmarknaden. Fortfarande slås vi av hur lite som gäller frågan om jämställdhet i EU 2020. Enligt artikel 2 i fördraget ska Europeiska unionen bygga på principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Genom ett mer inklude-

rande arbetsliv kan vi inte bara motverka diskriminering och minska ojämlikhet, utan också öka tillväxten. I många av länderna i EU är det fortfarande en låg andel av kvinnorna som har avlönade arbeten. Ett naturligt sätt för dessa länder att hantera den demografiska utmaningen är att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Därför är utbyggnaden av en barn- och äldreomsorg med hög kvalitet i flera länder i EU en förutsättning för att möta den demografiska utvecklingen och samtidigt få fler att delta på arbetsmarknaden. Löneskillnader förekommer och måste bekämpas. Jämställdheten måste bli ett tydligare mål och det måste finnas politiska ambitioner. Då borde det också vara med i de övergripande målen.

Arbetsmarknadspolitiken måste också spela en nyckelroll i arbetet med att hantera en åldrande befolkning. När försörjningsbördan ökar för den arbetsföra delen av befolkningen har EU inte råd med att människor ställs utanför arbetsmarknaden. Varje insats och varje arbetad timme kommer att behövas. Därför är det mycket viktigt att det finns arbetstillfällen där människor får bidra i den omfattning de förmår. Att ta till vara allas förmåga innebär inte bara ekonomisk utan även social vinning, då ett arbete för de allra flesta bär med sig ett socialt mervärde. EU:s framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kunskap. Det kräver aktiv politik med offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland människor med för låg eller felaktig utbildning behövs även en kraftfull arbetsmarknadspolitik som kan utgöra en brygga mellan de nya och gamla jobben.

En utbredd arbetslöshet bland ungdomar är ett av de allvarligaste hoten mot tillväxt och sysselsättning – och mot livsdrömmarna hos hela generationer. Arbetslösheten får aldrig tillåtas bita sig fast. Det behövs kraftfulla åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar en fot in på arbetsmarknaden, genom utbildning och praktik som leder till jobb. Detta är förstas särskilt relevant i de länder – däribland dessvärre Sverige – som har högst ungdomsarbetslöshet inom EU.

I EU-strategin, och i den svenska ståndpunkten, saknas också formuleringar och hållningar kring den offentliga sektorns betydelse för sysselsättning, välfärd, hållbar ekonomisk utveckling och miljö- och klimatsatsningar. EU måste bidra till att stimulera till en aktiv sysselsättningspolitik, och inte sätta upp hinder. Det finns en tydlig negativ trend med en ökning av s.k. atypiska arbeten med dåliga villkor och svaga sociala rättigheter som följd. Mest drabbade av detta är kvinnor. Vi tycker att EU behöver utforma en mer långsiktig politik för kvalitativa förbättringar i arbetslivet. Åtgärder och reformer får inte leda till försämrat inkomstskydd och försämrad trygghet för den enskilde. Även arbetet för en god arbetsmiljö på arbetsplatser runt om i EU-länderna måste fortsätta att utvecklas. Arbetslivet ska vara utformat så att människor orkar arbeta ett helt arbetsliv och dessutom kan kombinera det med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga. Det vinner både den

enskilde och arbetsgivaren på. Människor som mår bra presterar också bättre. Framtidens EU måste vara ett socialt EU, där människors välfärd sätts före marknadskrafterna.

Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för merparten av sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot att ge mer makt till EU-institutionerna, utan riktningen måste vara den motsatta. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter, med tanke på att arbetsmarknadspolitiken ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.

Vissa aspekter på den sociala dimensionen

Det är viktigt att det är människans trygghet och möjligheter, genom utbildning och stöd, som är kärnan i ett framtidsdokument för EU. Vi anser att den sociala dimensionen i EU behöver stärkas. Utan ekonomisk trygghet på en föränderlig arbetsmarknad skapar vi rädda människor.

Beträffande målet att minska fattigdomen vill vi belysa betydelsen av att ett jämlikt samhälle utvecklas bättre – människor mår bättre och får bättre förutsättningar.

När det gäller målet om att öka sysselsättningsgraden till 75 % av befolkningen i åldern 20–64 år, vill vi betona att målet är full sysselsättning. EU-kommissionen nämner i sitt arbetsdokument åtgärder som att tidigare få in ungdomar på arbetsmarknaden och att öka de ekonomiska incitamenten för äldre att jobba längre. Tyvärr saknas det både i kommissionens arbetsdokument och i den svenska regeringens ståndpunkt några resonemang kring förbättrad arbetsmiljö som skulle kunna leda till att fler skulle kunna och orka arbeta fram till sin pension.

Bland de fem överordnade EU-mål som tas upp i EU 2020 har flera direkt beröring med den resolution som WHO antog i maj 2009 utifrån rapporten "Closing the gap in a generation" (WHA62.14). Rapporten gör en ingående analys av uppväxtförhållanden, miljön, arbetsförhållanden och arbetsmiljön, betydelsen av social välfärd och en hälso- och sjukvård som är tillgänglig för alla. Den tar också upp klimatförändringarna och behovet av att koppla samman folkhälsoarbetet och miljöarbetet, alltså den sociala och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. I rapporten som ligger till grund för WHO-resolutionen ges tre övergripande rekommendationer:

- Förbättra förutsättningarna för människors dagliga liv.
- Angrip den ojämlika fördelningen av makt, pengar och resurser – globalt, nationellt och lokalt.
- Utveckla och använd metoder för att mäta och följa ojämlikheten i hälsa, utveckla kunskapsbasen, utbilda människor som är tränade att se hälsans sociala bestämningsfaktorer och utveckla människors medvetenhet om dessa.

Vi anser att dessa slutsatser ska beaktas i arbetet med EU 2020.

Utveckla livslångt lärande

Utbildning är en avgörande förutsättning för att befästa demokrati, inflytande och möjligheter till att aktivt delta i samhället samt utjämna olikheter i fördelningen av välfärd. Utbildning, grön forskning och utveckling och livslångt lärande måste utgöra en del av EU 2020. Ett samhälle med många utbildade har bättre förutsättningar att vara ett gott samhälle med god utveckling. Endast två länder – Finland och Sverige – har nått de tidigare målen om att satsa 3 % av BNP på forskning och utveckling.

Vi ser behovet av att fortsatt öka utbildningens internationalisering och attraktivitet, att skapa tydlighet och jämförbarhet internationellt och nationellt och att bidra till höjd kvalitet.

Det är viktigt att investeringarna i utbildning kommer alla till gagn. Alltför många går i dag arbetslösa utan att få chans till ny utbildning eller möjligheter till praktikplats. Det är slöseri med resurser. Vi vill se att EU lyfter upp betydelsen av investeringar i humankapitalet. Det livslånga lärandet behöver utvecklas i samarbete med näringslivet och utgöra en motor för en kraftigt utökad innovationskraft. Arbetstagarnas kompetens och engagemang måste bättre tas till vara genom medarbetardriven innovation. Dessutom måste EU bli bättre på att se värdet av det informella lärandet som är en viktig del av det livslånga lärandet.

Vi menar att EU:s länder nationellt behöver ge fler personer möjlighet att studera på högskolan. Att ge kunskaper motsvarande högskolebehörighet åt fler européer gynnar social rörlighet, omställning och produktivitet positivt. Forskning, utbildning och yrkesutbildning måste vara det viktigaste medlet mot arbetslöshet och brist på kvalificerad arbetskraft.

Kunskap är grunden för en gynnsam samhällsutveckling. Investeringar i forskning återbetalar sig i form av kunskap och utveckling av samhället. Det är viktigt att EU satsar på kvalitet och framstående forskningsmiljöer oavsett var dessa finns. Det behövs både spets och bredd.

Konsumenten inför 2020

Tjänster omfattar i dag många områden, alltifrån sms-lån till köp av vitvaror på nätet och inte minst en ökad handel med begagnat. Det måste till regler för att konsumenten ska känna sig trygg med de nya vägarna att handla och hur. Det får inte öppnas möjligheter att exempelvis distribuera alkohol och tobak till personer i Sverige under 20 respektive 18 år eller att sälja av varor som i vissa länder är klassade som narkotika.

Vad gäller livsmedel är det viktigt att det sker en skärpning av information om varans innehåll, hur den ska förvaras och ibland också tillagas. Fusk m.m. som ibland påtalas från olika medier måste stävjas, och det bör vara kännbara efterverkningar om någon försöker att skriva något som inte är riktigt i en innehållsdeklaration. Även mått och vikt bör det finnas standard för så att det går att göra prisjämförelser.

2. Vissa frågor om ekonomisk politik och styrformer, punkt 2 – motiveringen (v)

av Ulla Andersson (v).

Ställningstagande

Jag vill i detta sammanhang framhålla att EMU-projektet skapar s.k. asymmetriska chocker inom eurozonen. Stora sociala nedskärningar drabbar de sämst ställda människorna. Att bara hålla ihop EMU kommer att kosta gigantiska summor. Det talas numera om att skapa en gemensam fond som ska bli ett alternativ till Internationella valutafonden (IMF) för att förse länder som hamnat i svårigheter med stöd från andra länders skattebetalare. Detta kräver dock en fördragsändring, och oenigheten i medlemsländerna om att ge upp stora delar av finansmakten för att rädda det skakiga EMU-projektet är påtaglig.

Inom EU förbereds stora framtidsfrågor som översyn av långtidsbudgeten och nära kopplat till detta en översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken. Kommissionen har fört fram idéer om en radikal reform av EU-budgeten, särskilt när det gäller jordbruksstöden och strukturfonderna. Men redan vid utfrågningarna av kommissionens kandidater backade de från reformförslaget.

Kommissionens trovärdighet är därmed troligen satt ur spel. Det är inte hållbart att gå ut och peka med hela handen för att länderna ska styra om sina budgetar som kommissionen önskar när den inte själv lyckats med samma sak.

Kommissionens meddelande om EU 2020 kommer att diskuteras på det kommande mötet i Europeiska rådet i slutet på mars och planen är att beslut om strategin ska tas vid Europeiska rådets sammanträde i juni.

Kritiken från många håll i Europa är omfattande över realismen i kommissionens tioårsstrategi. En aspekt är att minst fem år av återhämtning från den ekonomiska krisen väntar Europas länder, och flera prognoser pekar på att majoriteten av EU-länderna under tio års tid kommer att tvingas betala av sina alltför stora statsskulder.

Vänsterpartiet anser därför att det inte är motiverat att under den korta tid sedan förslaget från kommissionen presenterades fram till toppmötet i juni hinna beakta och ta hänsyn till de synpunkter som medlemsländerna och olika intressenter har framfört eller kommer att framföra. Vi anser därför i första hand att Sverige bör agera för att beslut om strategin inte tas under detta halvår. Diskussionen får leda fram till om det över huvud taget behövs sådana här strategipapper, vars mål tycks vara helt uppe i det blå, medan nöden för Europas medborgare finns här och nu.

3. Vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden, punkt 3 – motiveringen (v)

av Ulla Andersson (v).

Ställningstagande

Till skillnad från finansutskottets majoritet kan jag inte fullt ut dela det som civilutskottet anför i sitt yttrande.

Beträffande den inre marknaden instämmer jag med majoriteten i att det är viktigt att den framtida strategin inbegriper åtgärder för att med en aktiv konsumentpolitik öka konsumenternas förtroende när det gäller att handla över gränserna. Enligt min mening beaktas emellertid inte konsumentskyddsaspekterna i tillräcklig utsträckning i kommissionens förslag på åtgärder för att stärka den inre marknaden. Jag anser, i likhet med vad Vänsterpartiet tidigare angett vid civilutskottets överläggning med regeringen när det gäller direktivförslaget om konsumenträttigheter, att strävan efter likformiga regler inom EU inte får gå ut över varje nations möjligheter att ha en konsumentskyddslagstiftning som är strängare till förmån för konsumenternas skydd och intressen. Likaså får inte behovet av regelförenklingar och principen om balans mellan parterna i ett avtalsförhållande gå ut över konsumentskyddet. Risken är annars att den inre marknaden inom EU stärks på konsumentens, kvalitetens och den hållbara utvecklingens bekostnad.

Jag anser vidare att ett utökande av möjligheterna till erkännanden och verkställighet av andra länders domar inte får ske utan beaktande av att befintliga rättssäkerhetsgarantier bibehålls och att aktuella skyddsintressen tillgodoses. Domar som döms ut i vissa länder kan inte med automatik få verkställas i Sverige utan att svensk domstol får pröva om dessa domar är förenliga med svensk lag och svensk rättstradition (se Vänsterpartiets avvikande mening i civilutskottets yttrande till justitiekommittén över Stockholmsprogrammet, yttr. 2008/09:CU3y).

4. Vissa konsumentfrågor som rör den inre marknaden, punkt 3 – motiveringen (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Ställningstagande

Till skillnad från finansutskottets majoritet kan jag inte fullt ut dela det som civilutskottet anför i sitt yttrande.

Civilutskottet hänvisar i sitt yttrande till det nationella arbetet med energieffektivisering i bebyggelsen och till det mål för energianvändningen i bostäder och lokaler som riksdagen fastställde våren 2006. Jag vill erinra om att Miljöpartiet i det sammanhanget förde fram förslag om ett mer ambitiöst och långtgående mål för energieffektiviseringsarbetet. Utvecklingen under de senaste fyra åren och en allmänt ökad insikt i klimatfrågorna

visar att energimålen nu snarast måste skärpas såväl på nationell nivå som inom ramen för Europasamarbetet. Jag anser därför att även framtidsstrategin Europa 2020 måste ha denna utgångspunkt.

Det är positivt att ett konsumentskydd på EU-nivå utvecklas, men jag anser att ett regelverk på EU-nivå tills vidare bör vara ett regelverk med miniminivåer. Varje enskilt land ska kunna gå före vad gäller skyddsnivå för konsumenterna.

Jag anser vidare att civilutskottets majoritet uttrycker en alltför generellt positiv inställning när det gäller möjligheten till erkännande och verkställighet av domar i andra medlemsländer. För en närmare utveckling av de risker vi ser med ett utökat samarbete i dessa frågor hänvisar jag till Miljöpartiets avvikande mening i civilutskottets yttrande till justitieutskottet över Stockholmsprogrammet (yttr. 2008/09:CU3y).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Kommissionens arbetsdokument *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"* (KOM(2009) 647 slutlig).

Kommissionens meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020 slutlig).

BILAGA 2

Näringsutskottets yttrande 2009/10:NU3y

EU 2020

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett näringsutskottet och fem andra utskott – civil-, socialförsäkrings-, utbildnings-, trafik- och arbetsmarknadsutskotten – tillfälle att avge yttrande över kommissionens arbetsdokument Samråd om framtidsstrategin EU 2020 (KOM(2009) 647) och över kommissionens meddelande Europa 2020 – en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (KOM(2010) 2020).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Europeiska rådet antog vid sitt möte i Lissabon i mars 2000 ett mål om att EU till 2010 skulle vara världens mest konkurrenskraftiga ekonomi – Lissabonstrategin. Rådet fattade i mars 2005 beslut om att understryka Lissabonstrategins betydelse och ge den en ny start. Dessutom beslöts om en tydligare fokusering på hållbar tillväxt och full sysselsättning. För att öka det politiska åtagandet från medlemsstaterna och stärka genomförandet av strategin på nationell nivå uppmanades medlemsstaterna att lägga fram nationella handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning.

Vid Europeiska rådets möte i mars 2008 uppmanade stats- och regeringscheferna kommissionen och rådet att börja reflektera över den framtida Lissabonstrategin efter 2010. En ny strategi ska antas våren 2010 under det spanska ordförandeskapet baserat på förslag från kommissionen.

Kommissionens arbetsdokument

Kommissionens arbetsdokument Samråd om framtidsstrategin (KOM(2009) 647) presenterades den 24 november 2009. Regeringen lämnade den 21 december 2009 en faktapromemoria om kommissionens dokument (2009/10:FPM40).

EU 2020 är avsedd att bli en efterföljare till Lissabonstrategin, som har varit EU:s reformstrategi under det senaste årtiondet. I kommissionens dokument anges en vision för de långsiktiga prioriteringarna i syfte att ställa om till en ”hållbar social marknadsekonomi” – en intelligentare, mer miljövänlig ekonomi – där välbefinnande bygger på innovation och effektivare resursanvändning och där kunskap är den viktigaste insatsvaran. I dokumentet pekas följande tre prioriterade områden ut:

- **Att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap** genom att skapa ett väl fungerande ”europeiskt kunskapsområde”, med stöd av en kunskapsinfrastruktur av yppersta klass, där studenter, lärare, forskare, utbildnings- och forskningsinstitutioner och företag drar nytta av den fria rörligheten för personer, kunskap och innovation (den s.k. femte friheten).
- **Att öka delaktigheten i ett samhälle för alla** genom fler jobb, högre sysselsättningsgrad, jobb med högre kvalitet och produktivitet, ökad rättvisa, säkerhet och utkomstmöjligheter för alla på en arbetsmarknad öppen för alla.

- **Att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och miljövänligare ekonomi** för att nå överenskomna klimat- och energimål, stärka den industriella basen, frigöra potentialen hos små och medelstora företag samt tillgodose framtida behov genom att öka produktiviteten och minska trycket på resurserna.

Detta ska uppfyllas genom följande åtgärder:

- fullt utnyttja den inre marknadens potential
- sätta EU 2020 i ett globalt perspektiv
- stödja tillväxt genom stabilitets- och tillväxtpakten
- reflektera prioriteringar i offentliga budgetar
- åstadkomma en tydligare styrning av strategin.

Kommissionen uppmanade i dokumentet berörda parter att senast den 15 januari 2010 lämna synpunkter och förslag på de idéer som presenterades i dokumentet.

Regeringens svar på kommissionens arbetsdokument

Regeringen skickade den 15 januari sitt svar till kommissionen. I svaret säger regeringen att Lissabonstrategin i många avseenden har varit framgångsrik, men bristande genomförande har under den nuvarande ekonomiska krisen blottlagt strukturella brister och är en påminnelse om att det krävs ett större åtagande. Den framtida EU 2020-strategin bör syfta till att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning och garantera hållbara offentliga finanser för att främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi.

Regeringen anser att man i den nya strategin bör fokusera på följande nyckelprioriteringar:

- Stärka den inre marknaden och utnyttja de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet
- Säkerställa hållbara offentliga finanser för att främja trovärdigheten hos framtida sociala åtaganden
- Upprätta inkluderande arbetsmarknader för att främja tillväxt och social sammanhållning och garantera jämställdhet mellan könen
- Omvandla miljömässiga utmaningar till möjligheter genom en grönare ekonomi och ett innovativt företagsklimat
- Främja kunskapsbaserad tillväxt.

I svaret förordar regeringen att det ska införas en ny ledningsstruktur för ett effektivt genomförande. Äganderätten till samt genomförandet och resultatet av strategin ska stärkas genom åtgärder under följande tre rubriker:

- Ram för målsättningar och rekommendationer
- Ägarskap och partnerskap
- Övervakning.

Regeringen har också skickat ett ytterligare bidrag till kommissionen den 19 februari om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Där sägs att regeringen är övertygad om att det krävs ett jämställdhetsperspektiv i EU 2020 för att dels garantera en långsiktig konkurrenskraft och tillväxt i Europa, dels återställa hållbara offentliga finanser samt dels ta itu med följderna av en åldrande befolkning. För att lyckas måste EU 2020-strategin syfta till att tillhandahålla lika ekonomiska incitament och villkor för kvinnor och män att delta aktivt i arbetslivet, oavsett bakgrund eller familjesituation, vilket innebär följande:

- att genom åtgärder förenkla för kvinnor och män att kombinera arbete och familj
- att tillhandahålla barn- och äldreomsorg till rimligt pris
- att skapa lika incitament genom skatte- och bidragssystem för kvinnors deltagande i arbetslivet
- att främja företagande som en karriärmöjlighet för Europas kvinnor
- att eliminera löneskillnader mellan könen.

Kommissionens meddelande

Kommissionen presenterade den 3 mars meddelandet Europa 2020 – en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (KOM(2010) 2020). I EU 2020-strategin uppställs en vision för Europas sociala marknadsekonomi under nästa årtionde, med följande tre sammankopplade och ömsesidigt förstärkande prioriteringsområden:

- smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation
- hållbar tillväxt – främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi
- tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Framstegen när det gäller att nå dessa mål avses komma att mätas i förhållande till följande fem överordnade EU-mål, vilka medlemsstaterna ska omvandla till nationella mål som återspeglar deras olika utgångslägen:

- 75 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år ska ha ett arbete
- 3 % av EU:s BNP ska investeras i FoU
- energi- och klimatmålen ”20/20/20” ska nås (inbegripet en utsläppsminskning på 30 % på vissa villkor)
- andelen ungdomar som slutar skolan i förtid ska vara under 10 % och minst 40 % av den yngre generationen ska ha avslutad högre utbildning
- antalet personer som hotas av fattigdom ska minska med 20 miljoner.

För att påskynda framstegen inom varje prioriterat område föreslår kommissionen följande sju huvudinitiativ:

- ”Innovationsunionen” ska förbättra de grundläggande villkoren och tillgången till finansiering för forskning och innovation så att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen.
- ”Unga på väg” ska stärka utbildningssystemens resultat och underlätta ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden.
- ”En digital agenda för Europa” ska påskynda utbyggnaden av höghastighetsinternet och utnyttja fördelarna med en digital inre marknad för hushåll och företag.
- ”Ett resurseffektivt Europa” ska bidra till att koppla isär ekonomisk tillväxt och resursanvändning, stödja omställningen till en koldioxid-snål ekonomi, öka användningen av förnybara energikällor, modernisera transportsektorn och främja energieffektivitet.
- ”Industripolitik för en globaliserad tid” ska förbättra företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag, och stödja utvecklingen av en stark och hållbar industribas med internationell konkurrenskraft.
- ”En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen” ska modernisera arbetsmarknaderna och ge människor ökad egenmakt genom kompetensutveckling under hela livet i syfte att öka deltagandet på arbetsmarknaden och bättre anpassa tillgången och efterfrågan på arbetsmarknaden, inbegripet genom arbetskraftens rörlighet.
- ”Europeisk plattform mot fattigdom” ska garantera social och territoriell sammanhållning så att tillväxtens och sysselsättningens fördelar kommer många till del och att människor som drabbats av fattigdom och social utestängning kan leva ett värdigt liv och aktivt delta i samhället.

Kommissionen uppmanar stats- och regeringscheferna att vid toppmötet i mars ställa sig bakom den övergripande inriktningen på EU 2020-strategin och fastställa de fem övergripande målen. Vid toppmötet i juni föreslås stats- och regeringscheferna anta strategins detaljerade parametrar, inklusive de integrerade riktlinjerna och nationella mål. Kommissionen föreslår vidare att Europaparlamentets roll ska utökas och att styrningsmetoderna för att garantera att åtagandena omvandlas till effektiva åtgärder ska förstärkas. Kommissionen avser att övervaka framstegen. Rapporteringen och utvärderingen inom EU 2020 och stabilitets- och tillväxtpakten avses komma att utföras samtidigt, men de båda instrumenten föreslås ändå förbli fristående.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottets behandling av Sveriges nationella handlingsprogram inom ramen för EU:s Lissabonstrategi

Näringsutskottet har under de senaste fem åren behandlat regeringens skrivelser med nationella handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning och uppföljningar av dessa (skr. 2005/06:23, bet. 2005/06:NU11; skr. 2006/07:23, bet. 2006/07:NU7; skr. 2007/08:23, bet. 2007/08:NU5; skr. 2008/09:34, bet. 2008/09:NU13; skr. 2009/10:34, bet. 2009/10:NU1).

Den senaste skrivelsen om Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning – uppföljningsrapport 2009 (skr. 2009/10:34) behandlades i december 2009 i anslagsbetänkandet om utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2009/10:NU1). Frågan om Lissabonstrategins efterföljare – EU 2020 – var inte föremål för behandling i betänkandet. I ett särskilt yttrande (s) gjordes dock följande notering i frågan (bet. 2009/10:NU1 s. 69):

Avslutningsvis vill vi också understryka vikten av att regeringen verkar för att Lissabonstrategin även framöver ses som tredelad, dvs. att socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ömsesidigt stöder varandra.

Information av statssekreterare Jöran Hägglund, Näringsdepartementet

Statssekreterare Jöran Hägglund, Näringsdepartementet, lämnade vid utskottets sammanträde den 18 februari information om EU 2020-strategin inför konkurrenskraftsrådets möte den 1 och 2 mars.

Frågan togs också upp vid EU-nämndens sammanträde den 26 februari. Tidigare har den berörts i EU-nämnden i samband med förberedelserna inför det extra EU-toppmötet för stats- och regeringscheferna den 11 februari. På konkurrenskraftsrådets möte den 1 och 2 mars hölls en policydebatt, vars sammanfattning ska utgöra konkurrenskraftsrådets bidrag till EU:s toppmöte i mars. I regeringens underlag till EU-nämnden lämnades följande förslag till svensk ståndpunkt generellt inför debatten avseende Sveriges övergripande prioriteringar:

- tydligt övergripande fokus på hållbar tillväxt och sysselsättning
- en grönare ekonomi
- extern och intern öppenhet
- en stark och väl fungerande inre marknad
- sund konkurrens
- hållbara offentliga finanser
- full sysselsättning, jämställdhet och minskat utanförskap
- investeringar i forskning och innovation.

Näringsutskottets ställningstagande

Inledning

Näringsutskottets yttrande har som fokus det som i detta ärende ligger inom utskottets ansvarsområde, dvs. långsiktiga, strukturella tillväxtfrågor. Utskottet konstaterar att kommissionens meddelande om EU 2020-strategin på många sätt tar sin utgångspunkt i den nu aktuella ekonomiska och finansiella krisen. Samtidigt som utskottet har förståelse för att den rådande ekonomiska krisen tar stor uppmärksamhet, vill utskottet betona att en strategi som har ett tidsperspektiv på tio år, och alltså ska sträcka sig fram till 2020, bör ha ett vidare perspektiv än att komma till rätta med de problem som har uppstått i spåren av den ekonomiska krisen. Under en tidsrymd på tio år kommer den europeiska ekonomin att genomgå olika faser av upp- och nedgångar. En framtidsstrategi bör därför ha mer övergripande fokus och vara inriktad på långsiktiga tillväxtfrågor.

Inledningsvis vill näringsutskottet sålunda understryka att EU 2020-strategin på ett övergripande plan bör ha en inriktning mot att åstadkomma högre sysselsättning och en ökad konkurrenskraft för de europeiska ekonomierna. Det handlar inte minst om insatser när det gäller forskning och utveckling, innovation och utbildning.

Näringsutskottet vill också lyfta fram vikten av att frihandel värnas. Ökad handel leder till tillväxt som i sin tur skapar bättre ekonomiska förutsättningar för länder och deras medborgare. I en alltmer globaliserad värld där kontakterna mellan världens länder ökar kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Det svenska välståndet bygger till stor del på specialisering och handelsutbyte. Därför finns det i en liten öppen ekonomi som den svenska en lång tradition att hävda den fria handeln. Den globala frihandeln måste försvaras och protektionistiska tendenser i världen motverkas. EU måste vara en tydlig röst inom olika forum för fri och öppen handel. Det är viktigt att handel med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor.

Näringsutskottets övriga synpunkter på EU 2020-strategin

Den centrala frågan som EU 2020-strategin bör vara inriktad på är, enligt näringsutskottets mening, Europas långsiktiga sysselsättning och konkurrenskraft. Utskottet noterar att när Lissabonstrategin startades 2000 bestod EU av 15 länder, medan antalet medlemsstater för närvarande uppgår till 27. Inkomstskillnaderna mellan EU:s länder är nu väsentligt större än när beslutet fattades om Lissabonstrategin. Detta ställer särskilda krav på en strategi som ska omfatta länder med olika utgångslägen och förutsättningar. Behovet av fokusering och tydlighet blir ännu större.

Fokus bör i EU 2020-strategin ligga på frågan om den långsiktiga, strukturella tillväxten. De tre prioritetsområden som formuleras i kommissionens meddelande om EU 2020 – smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla – är relevanta. Det är viktigt att arbetet inom ramen för EU 2020-strategin inte fastnar i hur den aktuella ekonomiska och finansiella krisen ska hanteras. Fokus bör vara att försöka formulera åtgärder för att motverka den industriella utflyttning från Europa som pågår genom åtgärder som främjar nya företag och modernisering och utvidgning av existerande företag. Som tidigare nämnts rör det sig i EU 2020-strategin inte minst om ökade insatser inom områdena forskning och utveckling, innovationer och utbildning.

Ett viktigt område i EU 2020-strategin bör vara att den inre marknaden stärks, så att de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet kan utnyttjas. Det är intressant att notera att sådana länder som Kina och Indien – som har en växande intern marknad – har klarat den ekonomiska krisen bättre än vad EU-länderna gjort. En stabil och växande inre marknad, som kan bli större genom utvidgning av EU, kan således utgöra en stabiliserande faktor vid framtida ekonomiska kriser. För att åstadkomma en effektiv inre marknad krävs bl.a. åtgärder på konkurrensområdet och en statsstödspolitisk som noga följer EU:s regelverk. Detta ligger särskilt i ett land som Sveriges intresse. Det är också, som tidigare nämnts, viktigt att handel med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor.

En helt avgörande fråga för om välfärden ska kunna upprätthållas i EU-länderna är hur företagandet utvecklas. Villkoren för att starta företag måste vara så enkla som möjligt. Det är viktigt med åtgärder för att underlätta för att innovationer ska komma till kommersialisering. Vidare är det centralt när det gäller den långsiktiga tillväxten att investeringar i forskning och utveckling ökar i EU-länderna och att utbildningsnivån höjs. Utskottet vill i detta sammanhang betona att när det i EU 2020-strategin talas om sysselsättningsmål bör inte enbart arbete genom anställning lyftas fram. Ökad sysselsättning kan också uppnås genom att människor uppmuntras att starta egna företag och bli företagare.

De tre övergripande nyssnämnda prioritetsområden som kommissionen lyfter fram i sitt meddelande – smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla – anser näringsutskottet är lämpliga för en framtidsstrategi. I botten för strategin ligger självklart en strävan att utnyttja Europas resurser bättre, bl.a. i form av högre sysselsättning. Den fråga som kan ställas är hur detta ska omvandlas i praktiska åtgärder i de olika medlemsländerna. I meddelandet föreslås fem överordnade EU-mål som rör andel förvärvsarbetande, BNP-andel som går till forskning och utveckling, klimat- och miljömål, mål för utbildning och mål för fattigdom. Dessa mål kan näringsutskottet se som allmänt rimliga. Samtidigt kan frågan ställas om det är denna allmänna typ av målformuleringar som bäst främjar det som EU 2020-strategin avses syfta till.

Det är ett generellt problem att få den typ av övergripande strategier som EU 2020 utgör att översättas i konkreta åtgärder som leder till de uppsatta målen. När utskottet tar del av de sju huvudinitiativ som kommissionen presenterar i meddelandet, ser utskottet som en uppenbar fara att den nu aktuella EU 2020-strategin kan få likartade problem som sin föregångare. För att undvika detta bör stor möda läggas på att formulera och konkretisera vad som krävs för att EU 2020-strategin ska bli mer lyckosam än vad Lissabonstrategin har varit.

Som utskottet noterade inledningsvis är det stora inkomstskillnader mellan de olika medlemsstaterna och olika utgångslägen för länderna. Därför är det av stor vikt att de övergripande målen bryts ned till relevanta nationella mål anpassade till de olika ländernas förhållanden. Det är också viktigt att de integrerade riktlinjer som ska tas fram under våren och fastställas vid toppmötet i juni får en utformning så att de blir operativt användbara. Utskottet noterar med tillfredsställelse att kommissionen anger i meddelandet att avsikten är att de nya riktlinjerna ska bli färre än de 24 riktlinjer som har tillämpats inom ramen för Lissabonstrategin. Utskottet anser att det är angeläget att konkurrenskraftsrådet tar en aktiv del i utformandet av ett strikt fokus vad gäller dessa riktlinjer och väsentligt minskar deras antal. Likaså menar utskottet att regeringen bör vara mycket aktiv i rådsarbetet med dessa riktlinjer.

Stockholm den 11 mars 2010

På näringsutskottets vägnar

Carl B Hamilton

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl B Hamilton (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Maria Plass (m), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Staffan Anger (m), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Liselott Hagberg (fp), Per Bolund (mp) och Eva Johnsson (kd).

Avvikande mening

Näringsutskottets övriga synpunkter på EU 2020-strategin (s, v, mp)

Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Kristofer Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s) och Per Bolund (mp) anför:

Vi anser att näringsutskottets ställningstagande under rubriken Näringsutskottets övriga synpunkter på EU 2020-strategin borde ha följande lydelse:

Den nya tillväxtpolitiska kartan kräver en ny politik

Europa står inför tre stora, långsiktiga utmaningar. Den snabba globaliseringen av ekonomin, hotet mot klimatet och en allt skevare demografi kommer att dominera den europeiska, politiska agendan för lång tid framöver. Enligt vår mening är det i dessa utmaningar som Lissabonstrategins efterföljare, EU 2020, måste ta sin utgångspunkt. EU 2020-strategin måste mot denna bakgrund ses som tredelad, dvs. socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ska ömsesidigt stödja varandra.

När befolkningsmässiga giganter som Kina och Indien nu i snabb takt vävs in i den globala ekonomin, kommer det att få enorma konsekvenser för de europeiska länderna. Möjligheten att behålla enklare produktion, baserad på lönekonkurrens, inom Europa kommer snabbt att bli allt mindre. EU:s medlemsländer kommer att utsättas för ett strukturomvandlingstryck som förmodligen saknar motstycke i modern tid.

Frågan är hur EU ska kunna anpassa sig till den väntade, omfattande omstruktureringen. En möjlighet skulle vara att kapitulera inför konkurrensstrycket och passivt acceptera lägre reallöner och försämrade arbetsvillkor. Då skulle de gamla jobben kunna behållas, men till ett högt pris på lång sikt. Det skulle bli ett ekonomiskt och socialt fattigare EU, med växande klyftor. Detta är inte vårt vägval. EU:s framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kunskap. Det kräver en aktiv politik med offentliga investeringar i utbildning och forskning samt innovationsskapande insatser.

De små och medelstora företagens växande roll i ekonomin måste beaktas

Små och medelstora företag står för omkring två tredjedelar av all sysselsättning inom EU och en ännu större andel av antalet nya jobb. EU 2020 måste därför ta en tydlig utgångspunkt i dessa företags utvecklingsvillkor. Både hinder och möjligheter för att växa måste identifieras och kopplas till konkreta åtgärder.

Att komma ut på den internationella marknaden är ofta en förutsättning för att ett litet företag ska kunna växa och utvecklas. Det gäller inte minst företag verksamma inom smala, kunskapsintensiva nischer. Jämfört med större företag är de små och medelstora företagen inom EU i betydligt mindre utsträckning involverade i utrikeshandel. Även om dessa företag under ett antal år ökat sin aktivitet på exportmarknaden är den outnyttjade potentialen fortfarande mycket stor. Bristande kunskap om förutsättningarna på de internationella marknaderna upplevs ofta som det största hindret för att försöka inleda export. Ökade offentliga insatser när det gäller exportrådgivning är därför av stor betydelse. För små företag med begränsade ekonomiska och administrativa resurser är även handelshinder av olika slag betydligt svårare att övervinna än för större företag.

Utöver insatser för ökad exportaktivitet vill vi även lyfta fram behovet av ytterligare åtgärder för att minska de små och medelstora företagens regelbörda och insatser för att förbättra kompetensförsörjningen. Det sistnämnda är centralt. För små och medelstora företag verksamma inom avancerade teknik- och kunskapsbaserade branscher är bristen på kvalificerad arbetskraft det kanske största hindret för tillväxt. Ökade offentliga investeringar i högre utbildning och förbättrade möjligheter till livslångt lärande är viktiga delar i en strategi för att råda bot på detta problem. Vidare visar de små och medelstora företagens svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft att det behövs ett ökat samarbete mellan näringsliv och det offentliga för att förbättra matchningen mellan utbildningsutbud och kompetensefterfrågan.

En tydlig offentlig roll i innovationsprocessen

I en globaliserad ekonomi kommer det att bli allt svårare för Europa att behålla produktion inom enklare, lönekonkurrerande branscher. EU:s komparativa fördel ligger i kunskaps- och innovationsdriven tillväxt. Betydelsen av investeringar i utbildning och forskning kommer att öka i takt med att det internationella konkurrenstrycket skruvas upp. För att stärka EU:s innovationskraft anser vi att det offentliga måste involveras även i innovationsprocessens senare skede. En kritisk faktor för förmågan att kommersialisera nya idéer, i synnerhet för små och medelstora företag, är tillgången till riskvilligt kapital. Mot den bakgrunden menar vi att det i EU 2020-strategin bör tydliggöras att det är en given offentlig uppgift att vidta marknadskompletterande insatser för förbättra riskkapitalförsörjningen.

Den gröna omställningens möjligheter till tillväxt och nya jobb måste tillvaratas

Omställningen till ett grönt Europa, oberoende av fossil energi, kommer att bli omvälvande. EU har alla förutsättningar att ta en internationell ledarroll i klimatarbetet och har allt att vinna på det. Rätt utformad kan omställningen bidra till nya jobb och högre tillväxt. De europeiska företag som först utvecklar den fossilfria teknik som världen kommer att efter-

fråga har goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. De företag som satsar på energieffektivisering kommer att vinna kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Mot den bakgrunden anser vi att den gröna omställningens möjligheter att skapa tillväxt och nya jobb bör ges en framträdande roll i EU 2020. Vi noterar att det i kommissionens meddelande anges som ett av de fem föreslagna överordnade EU-målen att klimat- och miljömålen 20/20/20 ska nås. Enligt vår mening bör ambitionerna sättas väsentligt högre. Vi är också tveksamma till den fokusering som kommissionen gör på s.k. CCS-teknik och ny kärnteknik.

BILAGA 3

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2009/10:AU4y

Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 9 februari 2010 berett bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att avge yttrande över kommissionens arbetsdokument *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"*, KOM(2009) 647 slutlig, och över kommissionens meddelande *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, KOM(2010) 2020 slutlig. Arbetsmarknadsutskottet behandlar i yttrandet framför allt de förslag i kommissionens dokument som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Finansutskottets utlåtande gäller två dokument från Europeiska kommissionen: *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"*, KOM(2009) 647 slutlig, från den 24 november 2009 och *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, KOM(2010) 2020 slutlig, från den 3 mars 2010.

Den svenska regeringen presenterade den 15 januari 2010 dokumentet *EU 2020 – Den svenska regeringens ståndpunkt*, som ett svar på kommissionens inbjudan till samråd. Den svenska regeringen har också den 19 februari 2010 presenterat ett dokument med titeln *Europas tillväxtreserv – kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Bidrag till EU 2020-strategin av Sveriges regering*.

Dokumenterna sammanfattas kortfattat nedan, med fokus på de aspekter som faller inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Samråd om framtidsstrategin "EU 2020", KOM(2009) 647

Kommissionen presenterade den 24 november 2009 arbetsdokumentet *Samråd om framtidsstrategin "EU 2020"*, KOM(2009) 647 slutlig, med en uppmaning till berörda parter att lämna synpunkter och förslag med anledning av de idéer som presenterades i dokumentet senast den 15 januari 2010.

I dokumentet skriver kommissionen att EU 2020 är avsedd att bli en efterföljare till Lissabonstrategin, som har varit EU:s reformstrategi under det senaste årtiondet och som hjälpte EU att rida ut stormen i början av den ekonomiska krisen. För att skapa en social marknadsekonomi som präglas av förnuft, långsiktig hållbarhet och miljöhänsyn måste EU arbeta för att nå enighet kring ett antal centrala prioriteringar, och sedan fokusera arbetet på att uppnå dessa i ett flerårsperspektiv.

De prioriteringar som kommissionen pekar ut som centrala är 1) att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap, 2) att öka delaktigheten i ett samhälle för alla och 3) att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och mer miljövänlig ekonomi.

Målen för 2020 på arbetsmarknadsområdet är fler jobb, högre sysselsättningsgrad för befolkning i arbetsför ålder, bättre jobb med högre kvalitet och produktivitet, ökad rättvisa, säkerhet och utkomstmöjligheter för alla genom en arbetsmarknad där alla har chans att komma in, fler nya företag och en välavvägd hantering av förändringar på arbetsmarknaden genom moderna och ekonomiskt hållbara system för social trygghet.

Man måste finna lämpliga former för övergången mellan olika jobb eller mellan utbildning och arbetsliv: fördelarna med s.k. flexicurity (flexibilitet i kombination med trygghet) måste tas till vara fullt ut. Målet är att finna rätt balans för att å ena sidan förbättra flexibiliteten på arbetsmarknaden både vad gäller arbetsorganisation och relationen mellan arbetsmarkna-

dens parter och å andra sidan garantera den trygghet som följer av livslångt lärande och en adekvat nivå av socialt skydd. Åtgärderna för att främja en mer rörlig arbetskraft måste fortsätta, genom att människor uppmantras att ta till vara nya möjligheter där deras kompetens behövs bäst även om det innebär att flytta geografiskt.

Ett arbete är troligen den enskilda medborgarens bästa försäkring mot fattigdom och socialt utanförskap. Men det behövs också moderna socialförsäkrings- och pensionssystem som är väl anpassade till den ekonomiska krisen och den åldrande befolkningen, så att de som tillfälligt är utan arbete kan garanteras ett rimligt skydd och en tillräcklig inkomstnivå.

De som förlorat sina arbeten under den senaste tiden bör också se egenföretagande som ett realistiskt alternativ. Men för att åstadkomma en sådan utveckling måste vi få bort vissa negativa incitament. Socialförsäkringssystem behandlar ofta egenföretagare ogynnsamt, och många avskräcks också från att flytta till en annan medlemsstat därför att det finns begränsningar när det gäller att flytta med sig socialförsäkrings- och pensionsrättigheter.

Meddelandet Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020

Kommissionen presenterade den 3 mars 2010 meddelandet *Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, KOM(2010) 2020 slutlig. I meddelandet beskriver kommissionen den nya strategin vad gäller mål, genomförande och institutionell struktur.

I Europa 2020-strategin uppställs en vision för Europas sociala marknadsekonomi under nästa årtionde som vilar på följande tre sammankopplade och ömsesidigt förstärkande prioriteringsområden: smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation; hållbar tillväxt – främja en koldioxidsnål, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi; tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Framstegen när det gäller att nå dessa mål kommer att mätas i förhållande till fem representativa överordnade EU-mål som medlemsstaterna ska omvandla till nationella mål som återspeglar deras olika utgångslägen:

- 75 % av befolkningen i åldrarna 20–64 ska ha ett arbete
- 3 % av EU:s BNP ska investeras i FoU
- klimat- och miljömålen ”20/20/20” ska nås
- andelen ungdomar som slutar skolan i förtid ska vara under 10 % och minst 40 % av den yngre generationen ska ha fullbordade högre studier
- antalet personer som lever under fattigdomsgränsen ska minska med 20 miljoner.

För att nå dessa mål lägger kommissionen fram en Europa 2020-agenda som består av en rad huvudinitiativ. Att genomföra initiativen är enligt kommissionen en gemensam prioritet för organisationer på EU-nivå, medlemsstaterna och lokala och regionala myndigheter.

På sysselsättningsområdet aviseras huvudinitiativet ”En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen”. På EU-nivå kommer initiativet att innebära att kommissionen bl.a. ska sträva efter att

- definiera och genomföra den andra etappen i flexicurity-agendan tillsammans med arbetsmarknadens parter i EU
- anpassa lagstiftningen i enlighet med principerna för ”smart” lagstiftning, till nya arbetsmönster (t.ex. när det gäller arbetstider, utstationering av arbetstagare) och nya hälso- och säkerhetsrisker på arbetet
- underlätta och främja arbetskraftens rörlighet inom EU och bättre anpassa tillgången på arbetskraft till efterfrågan med lämpligt ekonomiskt stöd från strukturfonderna
- främja en framåtsyftande och övergripande politik för arbetskraftsmigration som på ett flexibelt sätt kan svara på arbetsmarknadernas prioriteringar och behov.

På nationell nivå ska medlemsstaterna inom ramen för initiativet bl.a.

- genomföra de nationella färdplanerna för flexicurity i enlighet med Europeiska rådets överenskommelse
- minska segmenteringen av arbetsmarknaden samt underlätta övergångar och möjligheten att förena arbete och familjeansvar
- se över och regelbundet övervaka skatte- och förmånssystemens effektivitet för att göra det lönsamt att arbeta med särskild inriktning på de lågkvalificerade, och samtidigt undanröja åtgärder som hämmar egenföretagare
- främja nya former av balans mellan arbetsliv och privatliv och strategier för ett aktivt åldrande samt stärka jämställdheten.

Styrningen bör enligt kommissionen stärkas i den nya strategin och struktureras kring dels en tematisk metod på EU-nivå som inriktas på att förverkliga de fem överordnade målen, dels landsrapportering som bidrar till att målen i Europa 2020 uppnås genom att hjälpa medlemsstaterna att utforma och genomföra exitstrategier, återställa makroekonomisk stabilitet, ringa in nationella flaskhalsproblem och föra sina ekonomier tillbaka till en situation med hållbar tillväxt och hållbara offentliga finanser. För att uppnå detta kommer rapporteringen och utvärderingen inom ramen för Europa 2020 och stabilitets- och tillväxtpakten att ske samtidigt för att få en samlad bild av mål och medel, men på samma gång kommer instrument och förfaranden att hållas åtskilda och stabilitets- och tillväxtpaktens integritet bevaras.

Europa 2020-strategin kommer att fastställas institutionellt i form av en begränsad uppsättning integrerade riktlinjer (riktlinjer för sysselsättningspolitiken och allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken) som ska

ersätta de 24 befintliga riktlinjerna. De nya riktlinjerna kommer att åter spegla Europeiska rådets beslut och integrera överenskomna mål. Politiska rekommendationer kommer att riktas till medlemsstaterna både i samband med landsrapporteringen och inom ramen för den tematiska metoden i Europa 2020.

EU 2020 – Den svenska regeringens ståndpunkt

Den svenska regeringen presenterade den 15 januari 2010 ett svar på kommissionens samrådsdokument. I svaret anför regeringen att Lissabonstrategin 2000–2010 i många avseenden har varit framgångsrik, men att bristande genomförande under den nuvarande ekonomiska krisen har blottlagt strukturella brister och är en påminnelse om att det krävs ett större åtagande. Därför behövs en gemensam europeisk ram för hållbar utveckling och sysselsättning, men detta ramverk måste utformas på ett bättre och smartare sätt. Den nya strategin för tillväxt och sysselsättning måste bli en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling i en värld av nya marknader och nya konkurrenser.

Den framtida EU 2020-strategin bör följaktligen syfta till att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning och garantera hållbara offentliga finanser för att främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi. Den svenska regeringen lyfter fram fem nyckelprioriteringar för den nya strategin, varav en är att upprätta inkluderande arbetsmarknader för att främja tillväxt och social sammanhållning och garantera jämställdhet mellan könen. Regeringen betonar att EU för att möta utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste använda sin arbetskraftspotential till fullo och långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. Den europeiska sysselsättningsstrategin bör spela en central roll i EU 2020 och fokusera på bl.a. en aktiv arbetsmarknadspolitik, reformer för att öka antalet arbetstimmar och åtgärder för att förlänga arbetslivet, garantera anställbarheten hos enskilda personer genom kompetensutveckling och utbildning, åtgärder för ungdomar och en effektiv, flexibel och efterfrågestyrd politik för arbetskraftsinvandring.

Regeringen betonar också att en arbetsmarknad med större jämställdhet mellan könen är ett villkor för tillväxten och för att hantera demografiska utmaningar i medlemsstaterna med en åldrande befolkning och låga födelsetal. I EU 2020-strategin måste därför diskriminering och stereotypt könsrollstänkande bekämpas genom att man skapar bättre möjligheter för kvinnor och män att kombinera arbets- och familjeliv, genom en effektivare användning av kvinnor med högre utbildning, genom att undanröja löneklyftorna mellan könen och genom att lansera företagande som en karriärmöjlighet för europeiska kvinnor.

När det gäller genomförandet av strategin förordar regeringen bl.a. färre och tydligare mål och en nära koppling till andra gemenskapsstrategier.

Europas tillväxtreserv – kvinnors deltagande på arbetsmarknaden Bidrag till EU 2020-strategin av Sveriges regering

Den 19 februari 2010 presenterade den svenska regeringen ett kort dokument om jämställdhetsaspekter i EU 2020-strategin. Regeringen skriver att en av Europas största utmaningar under de kommande åren är att hantera den demografiska utvecklingen och att få fler människor i arbete. Ett högre arbetskraftsdeltagande bland kvinnor är därför väsentligt för att förbättra tillväxtpotentialen. Kvinnors ökade deltagande på arbetsmarknaden är en väg att öka det ekonomiska väståndet samtidigt som det stärker kvinnors oberoende.

För att lyckas måste EU 2020-strategin syfta till att tillhandahålla lika ekonomiska incitament och villkor för kvinnor och män att delta aktivt i arbetslivet, oavsett bakgrund eller familjesituation. Det innebär

- att genomföra åtgärder för att förenkla för kvinnor och män att kombinera arbete och familj
- att tillhandahålla barn- och äldreomsorg till rimligt pris
- att skapa lika incitament genom skatte- och bidragssystem för kvinnors deltagande i arbetslivet
- att främja företagande som en karriärmöjlighet för Europas kvinnor
- att eliminera löneskillnader mellan könen.

Regeringen är övertygad om att det krävs ett jämställdhetsperspektiv i EU 2020 för att garantera en långsiktig konkurrenskraft och tillväxt i Europa, för att återställa hållbara offentliga finanser och för att ta itu med följderna av en åldrande befolkning.

Utskottets ställningstagande

De närmaste åren kommer EU:s arbetsmarknad att ställas inför strukturella problem vars ursprung fanns redan före krisen. Många medlemsstater har ända sedan 1990-talet fått leva med en relativt hög arbetslöshet trots goda tider. Ungdomsarbetslösheten är en särskild utmaning för flera av EU:s länder. Den ekonomiska krisen och de allt högre arbetslöshetsnivåer som den har medfört har förvärrat situationen, eftersom det inneburit ökad risk för tidigt, och i värsta fall permanent, utträde från arbetsmarknaden. Krisen har också försämrat tillgången till arbete för arbetslösa, vilket utgör ett hot mot sysselsättningen, de offentliga finansernas hållbarhet och de europeiska välfärdssystemen i en tid med en åldrande befolkning. Samtidigt kommer Europa på några års sikt att möta en situation med stora pensionsavgångar och risk för flaskhalsar, åtminstone inom vissa sektorer och branscher.

För att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste EU använda sin arbetskraftspotential fullt ut. Det gäller att långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. En ökad sysselsättningsgrad kommer att få dubbel

effekt genom att såväl stimulera möjligheterna för tillväxt som förbättra de långsiktiga offentliga finanserna. På det sättet kan man bibehålla och förbättra välfärden och öka den sociala sammanhållningen. Sysselsättning är det bästa botemedlet mot social utslagning, såväl för den enskilda människan som för samhället i stort.

Utmaningen vilar enligt utskottets mening framför allt på medlemsländerna. Arbetsmarknadspolitikerna är och bör förbli ett nationellt ansvar. Medlemsländerna kan dock hitta inspiration till förbättring och nya angreppssätt på europeisk nivå genom den öppna samordningsmetoden. Samarbetet bör behålla sin karaktär av fritt tankeutbyte, och utskottet välkomnar att kommissionen inte föreslår att EU-institutionerna ges bindande verktyg på detta område.

Mot bakgrund av behovet av att långsiktigt säkra tillgången på arbetskraft bör en ökad rörlighet på arbetsmarknaden ses som något positivt. Europa bör enligt utskottets mening bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer. Steg som tas för att underlätta den fria rörligheten för arbetskraften är därför välkomna. Utskottet kan konstatera att farhågorna för massiv social dumpning och s.k. social turism i samband med EU:s utvidgning visade sig vara felaktiga.

Det är samtidigt, enligt utskottets mening, en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller. Enligt Lissabonfördraget ska EU respektera medlemsländernas nationella identitet som den kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer. På så sätt ska medlemsstaterna kunna bidra till att fördelarna med arbetskraftens fria rörlighet förenas med ett socialt ansvar och goda arbetsförhållanden.

Även i övrigt kräver den demografiska utvecklingen att outnyttjad arbetskraft i medlemsländernas ekonomier bättre tas till vara och att alla människor ges chansen att bidra i en arbetsgemenskap. Utskottet anser att tröskeln in på arbetsmarknaden måste sänkas för exempelvis funktionshindrade. Personer med funktionsnedsättning bör enligt utskottets mening ha samma rätt som andra att delta i arbetslivet.

När det gäller ungdomars väg till arbete anser utskottet att det är av särskild vikt att identifiera och fånga upp den grupp unga som riskerar att permanent utestängas från arbetsmarknaden. Utskottet vill därför betona vikten av bra utbildningssystem i Europa, utbildningssystem som stimulerar även svagare elever att fullfölja sin skolgång och som – genom exempelvis lärlingssystem och möjligheter till praktik – underlättar övergången mellan skola och arbetsliv. Utskottet välkomnar därför insatserna i kommissionens aviserade huvudinitiativ ”Unga på väg”.

Utskottet vill också framhålla en god arbetsmiljö som ett viktigt konkurrensmedel i framtidens globala ekonomi. Förutom att leda till bättre hälsa och ett längre arbetsliv för de enskilda arbetstagarna kan man förvänta sig positiva produktivitetseffekter av en god arbetsmiljö. Utskottet anser det vara av stor vikt att den europeiska sysselsättningsstrategins inriktning på fler och bättre jobb finns med även i Europa 2020-strategin.

Den öppna samordningsmetoden

Utskottet anser, som anförts ovan, att arbetsmarknadspolitiken bör förbli ett nationellt ansvar, men kompletteras genom den öppna samordningsmetoden. Den öppna samordningsmetoden förutsätter i sin tur en väl fungerande nationell konsultation och samordning, inte minst med den regionala och lokala nivån och med arbetsmarknadens parter. Utskottet finner skäl att understryka att åtgärder på detta område är av kompletterande karaktär. De syftar inte till att harmonisera nationella system eller medlemsstaternas lagstiftning.

Den öppna samordningsmetoden förutsätter däremot klara målsättningar, goda indikatorer och rättvisande statistik för att väl fylla sitt syfte. Kommissionen föreslår ett nytt mål för sysselsättningspolitiken som innebär att 75 % av Europas befolkning i åldrarna 20–64 år ska vara i arbete 2020 (att jämföra med dagens 69 %). Utskottet noterar i sammanhanget att kommissionen i jämförelse med sysselsättningsmålet i den tidigare Lissabonstrategin har justerat ålderskategorin för det nya målet från 15–64 år till 20–64 år. Utskottet anser i och för sig att det kan finnas goda argument för att på detta sätt undanta personer som huvudsakligen kan antas vara studerande och låta målet gälla den del av befolkningen som är i arbetsför ålder. Samtidigt innebär förändringen att det är svårt att bedöma ambitionsnivån i det nya målet i förhållande till det gamla. Utskottet kan också konstatera att Eurostat inte redovisar sysselsättningsdata specifikt för den nya ålderskategorin och att ålderskategorin i det nya målet inte heller överensstämmer med ILO-rekommendationen gällande personer i arbetskraften (15–74 år) som används av Eurostat och medlemsstaternas statistikmyndigheter. Utskottet noterar att man ur data från kommissionens redovisning av indikatorer för sysselsättningsstrategin (Indicators for monitoring the Employment Guidelines, 2009 compendium) kan utläsa att sysselsättningsgraden i ålderskategorin 20–64 år steg från 66,5 % till 70,5 % under perioden 2000–2008, innan den åter sjönk tillbaka efter finanskrisen. Mot bakgrund av dessa siffror får det nya sysselsättningsmålet sägas vara ambitiöst.

I detta sammanhang vill utskottet också uppmärksamma kommissionens rapport KOM(2010) 46 slutlig om medlemsstaternas tillämpning av den s.k. AKU-förordningen (EG) nr 577/98. Kommissionen finner där att – även om situationen förbättrats i vissa avseenden – de flesta länderna varken följer definitionen av arbetslöshet eller de tolv principerna för hur frågor om arbetssituationen ska formuleras. Som kommissionen konstaterar minskar detta den geografiska jämförbarheten hos centrala skattningar som

rör sysselsättning och arbetslöshet. Utskottet vill understryka vikten av att alla medlemsstater använder de gemensamma definitionerna så att jämförelserna som utgör en del av den öppna samordningsmetoden blir rättvisande.

Ett jämställdhetsperspektiv i Europa 2020-strategin

Att ta vara på varje människas bidrag till samhällsgemenskapen och sträva efter att varje kvinna och man ges möjlighet och incitament att etablera sig på arbetsmarknaden bör, enligt utskottets mening, vara centrala utgångspunkter för såväl Europa 2020-strategin som EU:s politik generellt. Arbete skapar fria och självständiga människor, som har makt att bestämma över sina egna liv. Utskottet kan konstatera att betydligt färre kvinnor än män har denna möjlighet. Sysselsättningsgraden för europeiska kvinnor i ålderskategorin 20–64 år var före finanskrisen (2008) 63,1 %, medan den var 78,0 % för män i samma ålder; en skillnad på nästan 15 procentenheter. Annorlunda uttryckt överträffar männens sysselsättningsgrad redan nu kommissionens föreslagna sysselsättningsmål för 2020, medan mycket arbete återstår innan målet uppnås för de europeiska kvinnorna.

Att öka etableringsgraden för kvinnor är också nödvändigt för att göra Europa till en konkurrenskraftig ekonomi med hög tillväxt och sysselsättning. Det finns en tydlig koppling mellan ekonomisk tillväxt och kvinnors sysselsättningsgrad. En nyligen presenterad studie (Löfström 2009, Umeå universitet) indikerar att effekten av att kvinnors sysselsättning (med avseende på sysselsättningsgrad, deltidsuttag och produktivitet) skulle stiga till samma nivå som mäns vore en 15–40-procentig ökning av BNP i EU:s medlemsstater. Utskottet beklagar mot denna bakgrund frånvaron av ett tydligt jämställdhetsperspektiv i kommissionens båda dokument om den nya Europa 2020-strategin.

Utskottet noterar exempelvis att kommissionen inte föreslår något särskilt delmål för kvinnors sysselsättningsgrad, utöver målet för den genomsnittliga sysselsättningsgraden i Europas ekonomier. Utskottet, som i och för sig välkomnar kommissionens ambition att begränsa antalet mål och riktlinjer jämfört med Lissabonstrategin, anser dock att frågan om kvinnors ökade inträde på arbetsmarknaden i så hög grad kommer att behöva stå i fokus för kommissionen och medlemsstaterna i det fortsatta arbetet att ett styrande mål för kvinnors sysselsättningsgrad är starkt önskvärt. För att på ett framgångsrikt sätt uppfylla sysselsättningsmålet lär det krävas att kvinnor och andra grupper som i dag i alltför hög grad står utanför arbetsmarknaden kan ges incitament och verktyg att ta sig in. Enligt utskottets mening bör alltså detta förhållande avspeglas i Europa 2020-strategins övergripande mål, liksom i kommande integrerade riktlinjer och sysselsättningsriktlinjer.

En viktig förklaring till kvinnors lägre sysselsättningsgrad är de ojämlikheter som uppstår vid fördelningen av ansvar för arbete och familjeliv. Utskottet noterar exempelvis att kommissionen i sin jämställdhetsrapport för 2010, KOM(2009) 694 slutlig, redovisar att de europeiska kvinnorna

minskar sin sysselsättningsgrad när de får barn (-11,5 procentenheter jämfört med kvinnor utan barn) medan europeiska män som får barn i stället ökar sin sysselsättningsgrad (+6,8 procentenheter jämfört med män utan barn). Som kommissionen konstaterar hänger detta samman med traditionella könsroller och brist på barnomsorg.

Utskottet finner det angeläget att påminna om att medlemsstaternas åtagande i Barcelonaöverenskommelsen om att 2010 tillhandahålla barnomsorg för minst 90 % av alla barn mellan tre år och den obligatoriska skolåldern och för minst en tredjedel av de yngre barnen är långt ifrån att fullgöras. Enligt data från kommissionen låg nivåerna vid den senaste mätningen för hela EU-27 (2007) på ca 40 % respektive ca 15 % (Indicators for monitoring the Employment Guidelines, 2009 compendium). Mycket arbete återstår alltså för medlemsstaterna på denna punkt, vilket enligt utskottets mening också bör återspeglas i konkreta mål i kommande riktlinjer.

Utskottet vill samtidigt understryka att det är medlemsstaterna själva som äger och bör äga lagstiftningskompetensen i fråga om familjepolitik och socialförsäkringar. Det är, i synnerhet mot denna bakgrund, av största vikt att skyddslagstiftningen på europeisk nivå för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar inte utformas på ett sådant sätt att den de facto motverkar nationell lagstiftning som syftar till att underlätta kvinnors inträde på arbetsmarknaden efter barnafödande och stärka möjligheterna till ett jämställt ansvar för barn mellan kvinnor och män.

Stockholm den 11 mars 2010

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Annika Qarlsson (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Maria Stenberg (s), Jan Ericson (m), Luciano Astudillo (s), Désirée Pethrus Engström (kd), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Reza Khelili Dylami (m) och Torbjörn Björlund (v).

Avvikande mening

Avvikande mening (s, v, mp)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Luciano Astudillo (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp) och Torbjörn Björlund (v) anför:

EU ska enligt det nya fördraget verka för en social marknadsekonomi. Det är helt centralt att arbetet med Europa 2020 utgår från samma uttalade balans mellan tillväxt, sysselsättning och miljö som Lissabonstrategin haft. Väl fungerande marknader, utbildning, en aktiv välfärdspolitik och en progressiv miljöpolitik ska *tillsammans* bidra till hållbar ekonomisk utveckling och jobbskapande.

Hög sysselsättning håller efterfrågan uppe och är grunden för en hållbar ekonomisk utveckling på stabil och hög nivå. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Den nordiska modellen visar att det är möjligt att skapa samhällen som är både ekonomiskt och socialt framgångsrika samtidigt som miljömässiga krav hålls på en hög nivå.

När allt fler länder i snabb takt vävs in i den globala ekonomin får det enorma konsekvenser för länderna i EU. Utrymmet att behålla enklare, lönekonkurrerande produktion inom Europa kommer att bli allt snävare. Vi kommer att utsättas för ett strukturomvandlingstryck som förmodligen saknar motstycke i modern tid.

Hur kan EU anpassa sig till den omfattande omstrukturering som är att vänta? En möjlighet är att kapitulera inför konkurrenstrycket genom att passivt acceptera lägre reallöner och i övrigt sämre arbetsvillkor. Då kan de gamla jobben behållas. Men långsiktigt får vi betala ett högt pris. Vi får ett ekonomiskt och socialt fattigare Europa där klyftorna växer.

Ett viktigt svar är enligt oss att i stället skärpa utsläppsmålet för koldioxid i Europa 2020-strategin till minst 30 % och samtidigt skynda på den gröna omställningen. En grön omställning är nämligen tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb i EU-området – det behövs en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik. Om företag i EU-området redan nu investerar i bl.a. mer energieffektiv teknik vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi EU:s stöd till industrins omvandling på rätt sätt innebär omställningen inte enbart en kostnad utan också en möjlighet till framtida arbetstillfällen och vinster. Klimat- och jobbpolitik går enligt oss hand i hand.

Vi anser att en gemensam arbetsmarknad i EU är viktig. Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en öppen europeisk arbetsmarknad.

Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Vi kan aldrig acceptera att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU.

EG-domstolens beslut i Laval domen innebär enligt oss en urholkning av den svenska kollektivavtalsmodellen och löntagares rättigheter. Den svenska regeringens ståndpunkt att "garantera anställbarhet för enskilda människor ... utifrån principerna om flexicurity" riskerar att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder.

Fall som Laval och Rüffert visar att marknadskrafternas frihet på ett olyckligt sätt har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. En sådan utveckling innebär i realiteten även problem med konkurrensneutralitet mellan företag på samma marknad. Respekt för fackliga rättigheter, där ILO:s kärnkonventioner är ett minimikrav, måste känneteckna Europa 2020. Med en bindande rättighetsstadga gällande bl.a. medinflytande och arbetsvillkor, får de fackliga rättigheterna en större juridisk tyngd inom EU. Den sociala dialogen måste, både på EU-nivå och på nationell och lokal nivå, ges möjlighet att utvecklas.

Regeringen har även presenterat ett bidrag till Europa 2020-strategin benämnd "Europas tillväxtreserv – kvinnors deltagande på arbetsmarknaden". Det är en avslöjande rubrik som visar att regeringen ser på kvinnor som en slags reserv som kan användas vid behov. Kvinnors rätt till full sysselsättning är ingen reservfråga utan en självklar rättighet.

Europa 2020-strategin måste enligt oss kraftfullare än i EU-kommissionens förslag präglas av en strävan efter full jämställdhet på arbetsmarknaden. I många av länderna i EU är det fortfarande en låg andel av kvinnorna som har avlönade arbeten. Ett naturligt sätt för dessa länder att hantera den demografiska utmaningen är att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Därför är utbyggnaden av en barn- och äldreomsorg med hög kvalitet i flera länder i EU en förutsättning för att möta den demografiska utvecklingen och samtidigt få fler att delta på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadspolitikerna måste också spela en nyckelroll i arbetet med att hantera en åldrande befolkning. När försörjningsbördan ökar för den arbetsföra delen av befolkningen har EU inte råd med att människor ställs utanför arbetsmarknaden. Varje insats och varje arbetad timme kommer att behövas. Därför är det mycket viktigt att det finns arbetstillfällen med lägre krav på produktivitet, där människor får bidra i den omfattning de

förmår. Att ta till vara allas förmåga innebär inte bara ekonomisk utan även social vinning, då ett arbete för de allra flesta bär med sig ett socialt mervärde.

EU:s framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kunskap. Det kräver aktiv politik med offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland människor med för låg eller felaktig utbildning behövs även en kraftfull arbetsmarknadspolitik som kan utgöra en brygga mellan de nya och gamla jobben.

I EU-strategin, och i den svenska ståndpunkten, saknas också formuleringar och hållningar kring den offentliga sektorns betydelse för sysselsättning, välfärd, hållbar ekonomisk utveckling och miljö- och klimatsatningar.

EU måste bidra till att stimulera till en aktiv sysselsättningspolitik, och inte sätta upp hinder. I en grön omställning av samhället måste de enskilda medlemsländerna i EU säkerställa att medborgare får höga ersättningsnivåer i trygghetssystemen. Det ger möjligheter att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft mot högkvalitativa arbetstillfällen och ökar sysselsättningsstryggheten. Ersättningen mellan ett jobb och nästa ska ge en skälig levnadsstandard, vara hållbar och kopplas till aktiveringsstrategier och sysselsättningsinsatser av hög kvalitet. Trygga människor vågar byta jobb.

Det finns en tydlig negativ trend med en ökning av s.k. atypiska arbeten med dåliga villkor och svaga sociala rättigheter som följd. Mest drabbade av detta är kvinnor. Vi tycker att EU behöver utforma en mer långsiktig politik för kvalitativa förbättringar i arbetslivet. Även arbetet för en god arbetsmiljö på arbetsplatser runt om i EU-länderna måste fortsätta att utvecklas. Arbetslivet ska vara utformat så att människor orkar arbeta ett helt arbetsliv och dessutom kan kombinera det med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga. Det vinner både den enskilde och arbetsgivaren på. Människor som mår bra presterar också bättre.

Framtidens EU måste vara ett socialt EU, där människors välfärd sätts före marknadskrafterna. Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för merparten av sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot ökad styrning och kontroll från EU-institutionerna. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter, med tanke på att arbetsmarknadspolitikerna ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.

BILAGA 4

Trafikutskottets yttrande 2009/10:TU1y

EU 2020

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 9 februari 2010 gett bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsdokument KOM(2009) 647 slutlig Samråd om framtidsstrategin "EU 2020" samt över kommissionens kommande meddelande om EU 2020.

Kommissionen anser att huvudmålen för strategin EU 2020 bör delas in tematiskt och riktas in på tre prioriteringar, nämligen

- att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap
- att öka delaktigheten i ett samhälle för alla
- att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och miljövänligare ekonomi.

Trafikutskottet behandlar i detta yttrande de frågor i samrådsdokumentet som berör transport- och IT-området.

I sammanhanget kan nämnas att yttrandet har förberetts inom utskottets arbetsgrupp för EU-frågor.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsdokument

I det följande lämnas en sammanfattning av kommissionens dokument KOM (2009) 647 slutlig. Frågor som berör transport- och IT-frågor inom trafikutskottets beredningsområde redovisas mer utförligt.

En tid av djupgående förändringar i Europa

Strategin EU 2020 är avsedd att bli en efterföljare till Lissabonstrategin, som har varit Europeiska unionens reformstrategi under det senaste årtiondet och som hjälpte EU att rida ut stormen i början av den ekonomiska krisen. EU 2020 kommer att bygga på framstegen från den tidigare strategin som ett partnerskap för tillväxt och sysselsättning samt vidareutveckla dess innehåll i linje med de nya utmaningar vi står inför. Den nya strategin kommer också att dra nytta av de positiva erfarenheterna från den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa, som bidrog till en gemensam respons på krisen. Kommissionen anser att strategin EU 2020 bör koncentreras på ett antal centrala politikområden där samarbete mellan EU och medlemsstaterna ger bäst resultat samt att det bör gå att förbättra de konkreta resultaten genom att använda de policyinstrument som står till buds så effektivt som möjligt.

Utmaningar och begränsningar

Den finansiella och ekonomiska krisen har slagit hårt mot de offentliga finanserna, näringslivet, sysselsättningen och hushållen. Politiska beslutsfattare på alla nivåer måste söka möjligheter att få igång dynamiken i ekonomin även med små budgetmedel till sitt förfogande. Så snart som de offentliga budgetunderskotten bringats under kontroll måste man börja omdisponera de offentliga utgifterna på ett sätt som hjälper oss att nå visionen för 2020. Nedsänkningar inom särskilt framtidsorienterade sektorer som utbildning och forskning kommer bara att försvåra detta arbete.

Vi måste också vara medvetna om de problem som är förknippade med den demografiska strukturen i Europa: även före krisen beräknade man att de demografiska förändringarna i Europa, dvs. en sjunkande andel unga i förhållande till den totala befolkningen, skulle resultera i en kraftigt minskad potentiell tillväxt till år 2020.

Vid utvecklingen av nya åtgärder måste man därför konkret kunna visa att dessa bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen, bekämpa arbetslösheten och främja social delaktighet samtidigt som väl fungerande arbetsmarknader garanteras. Vi måste därför se på våra utbildningssystem och våra arbetsmarknader på ett nytt sätt, och främja såväl en ökad rörlighet som en förstärkt dynamik i Europa, så att den innovativa och kreativa

potentialen får största möjliga spelrum. Målet att utveckla en klokare, mer miljövänlig ekonomi med stärkt konkurrenskraft kommer att kräva att vi fortsätter att stärka den politiska samordningen.

Centrala prioriteringar för EU 2020

Kommissionen är av uppfattningen att huvudmålen för strategin EU 2020 bör delas in tematiskt och riktas in på prioriteringar såsom att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap, att öka delaktigheten i ett samhälle för alla samt att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och miljövänligare ekonomi.

Dessa prioriteringar bör styra utvecklingen av EU:s politik såväl internt som gentemot omvärlden. Kommissionen ber därför om synpunkter på dessa områden, som den anser vara särskilt viktiga prioriteringar för EU 2020.

Att skapa värde genom att bygga tillväxten på kunskap

Det europeiska området för forskning har en central roll att spela i visionen för EU 2020 och måste fortsätta fungera effektivt, ändamålsenligt och med adekvata resurser. Europa bör utnyttja sin tekniska kapacitet och höga kunskapsnivå för att dra nytta av den digitala ekonomins fulla potential. Den digitala tekniken erbjuder stora möjligheter för små och medelstora företag såväl inom varu- som tjänstesektorerna, antingen som leverantörer direkt till konsumenter eller som underleverantörer till stora företag.

Målet för 2020 är att skapa ett väl fungerande europeiskt kunskapsområde, med stöd av en kunskapsinfrastruktur av yppersta klass, där alla deltagare (studenter, lärare, forskare, utbildnings- och forskningsinstitutioner och företag) drar nytta av den fria rörligheten för personer, kunskap och innovation (den s.k. femte friheten).

Att öka delaktigheten i ett samhälle för alla

Många av de arbetstillfällena som gått förlorade i krisen kommer inte att återuppstå. Bara en successiv omvandling av EU till en intelligentare, mer miljövänlig och konkurrenskraftigare ekonomi kan skapa de jobb som behövs för att motverka trenden mot hög arbetslöshet. Men medan denna utveckling pågår måste man agera kraftfullt för att skydda den sociala integrationen och förhindra att människor hamnar utanför systemet och riskerar utslagning.

Det kommer att skapas nya typer av jobb som kräver nya färdigheter. Man måste finna lämpliga former för övergången mellan olika jobb eller mellan utbildning och arbetsliv: fördelarna med s.k. flexicurity (flexibilitet i kombination med trygghet) måste tas till vara fullt ut.

Målen för 2020 är sammanfattningsvis fler jobb, högre sysselsättningsgrad för befolkning i arbetsför ålder, bättre jobb med högre kvalitet och produktivitet, ökad rättvisa och säkerhet samt ökade utkomstmöjligheter för alla genom en arbetsmarknad där alla har chans att komma in, fler nya företag och en välavvägd hantering av förändringar på arbetsmarknaden genom moderna och ekonomiskt hållbara system för social trygghet.

Att skapa en konkurrenskraftig, sammanlänkad och miljövänligare ekonomi

Europa måste förbli konkurrenskraftigt i en framtida värld med relativt sett höga energipriser, koldioxidbegränsningar och väsentligt hårdare konkurrens om resurserna. Ett effektivare utnyttjande av resurser (t.ex. energi) och tillämpningen av ny, miljövänligare teknik kommer att främja tillväxt, skapa sysselsättning och hjälpa EU att upprätthålla en stark industriell bas och en livaktig tjänstesektor och samtidigt uppnå sina miljö- och klimatmål.

Man måste uppgradera och länka samman infrastrukturer och slå vakt om en effektiv konkurrens mellan nätverksindustrierna på den inre marknaden så att konkurrenskraften kan förbättras samtidigt som konsumenterna får konkreta fördelar. Det är av avgörande betydelse att EU investerar i hållbara höghastighetsnät. EU behöver en hundra procentig bredbandstäckning så snart som möjligt och måste kunna bygga ut höghastighetsinternet genom ett massivt program för investeringar i fibernätverk och trådlöst bredband.

Tillsammans med utbyggnaden av höghastighetsinternet bidrar utvecklandet av intelligenta, uppgraderade transport- och energiinfrastrukturer till flera olika mål, bl.a. utfasning av fossila bränslen, transportsäkerhet, energisäkerhet och en konkurrenskraftig nätverksekonomi. Transportpolitiken kräver ett nytänkande för att ett skifte i den storleksordningen ska kunna uppnås. Man måste integrera transportnäten bättre, utveckla alternativ till vägtransporter, främja ren teknik och uppgradera infrastruktur. Stora EU-projekt som Galileo, GMES (Global Monitoring for Environment and Security) och intelligent reglering av vägtrafik, järnvägstrafik (ERTMS) och flygledningstjänster (SESAR) kommer att spela en viktig roll för integreringen av transportnäten.

Målet inför 2020 är att nå våra överenskomna mål i fråga om klimatförändring och energi, stärka den industriella basen, frigöra potentialen hos små och medelstora företag och tillgodose framtida behov genom att öka produktiviteten och minska trycket på resurserna.

Regeringens ståndpunkt

Regeringen anför i sitt svar på kommissionens samrådsdokument att de europeiska ekonomierna blir alltmer beroende av varandra, både inom EU och i förhållande till resten av världen. Den ekonomiska, sociala och miljö-

mässiga utvecklingen i Europa är beroende av hur väl EU och medlemsstaterna kan agera tillsammans och ge ett samstämmt svar på de gemensamma möjligheterna och utmaningarna under nästa årtionde.

Den framtida EU 2020-strategin bör syfta till att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning samt att garantera hållbara offentliga finanser för att främja en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi. För att kunna hantera dessa utmaningar måste EU 2020-strategin leverera på en rad centrala områden, som alla är av avgörande betydelse för en hållbar utveckling och sysselsättning i Europa under det kommande årtiondet.

Regeringen lyfter fram följande områden:

- stärka den inre marknaden och utnyttja de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet
- säkerställa hållbara offentliga finanser för att främja trovärdigheten vad gäller framtida sociala åtaganden
- upprätta inkluderande arbetsmarknader för att främja tillväxt och social sammanhållning och garantera jämställdhet mellan könen
- omvandla miljömässiga utmaningar till möjligheter genom en grönare ekonomi och ett innovativt företagsklimat
- investera i framtiden genom främjande av kunskapsbaserad tillväxt.

Regeringen anför bl.a. att ett genomförande av en digital agenda till stöd för kunskap och kreativitet förverkligar en gemensam digital inre marknad av särskild betydelse för Europas små och medelstora företag och stimulerar skapandet av nya arbetstillfällen på området för europeiska telekommunikationer. Fritt flödande digital information och digitala tjänster bidrar också till att minska koldioxidutsläppen och ger fler alternativ inom transport, energi och industriprocesser. Vidare pekar regeringen på en utveckling av ett sammanhängande och effektivt transportsystem för Europa där de olika transportsätten är närmare sammankopplade med hjälp av ny teknik.

I regeringens ståndpunkt lyfts också fram behovet av en ny ledningsstruktur för ett effektivt genomförande. Det innebär ett stärkande av äganderätten till och genomförandet och resultaten av strategin bl.a. genom en ram för målsättningar och rekommendationer, ägarskap och partnerskap samt övervakning.

Trafikutskottets ställningstagande

Trafikutskottet vill inledningsvis lyfta fram och bejaka kommissionens ansats att strategin EU 2020 koncentreras på ett antal centrala politikområden där samarbete mellan EU och medlemsstaterna ger bäst resultat, och att det bör gå att förbättra de konkreta resultaten genom att använda de policyinstrument som står till buds så effektivt som möjligt. Trafikutskottet ser också EU 2020 som en fortsättning på Lissabonstrategin med utgångspunkter i ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Trafikutskottet ser med tillfredsställelse att såväl transport- som IT-frågor uppmärksammas som strategiska områden i framtidsstrategin för EU. Trafikutskottet vill understryka att det europeiska transportsystemet är en viktig förutsättning för en fungerande europeisk marknad och hållbar tillväxt. Enligt utskottets mening inrymmer transportsystemet en potential att utveckla effektiva logistiksystem för miljösmarta transportlösningar. Trafikutskottet anser att TEN-T kan bidra till att stimulera och driva på såväl en ökad ekonomisk integration som en ökad handel inom unionen genom att infrastrukturen länkas samman. Med den ansats kommissionen har anser trafikutskottet att utvecklingen av transportinfrastrukturen inom gemenskapen bör inriktas mot att skapa framtida transportinfrastrukturer med utgångspunkt från resenärers, företags och samhällets behov som samtidigt är förenliga med EU:s klimat- och energipaket. Övergången till ett samhälle som är anpassat till klimatförändringarna och minskade utsläpp av växthusgaser kommer att för överskådlig framtid vara en nödvändig utgångspunkt för såväl den nationella som den internationella politiken där kravet om en robust infrastruktur blir alltmer betydelsefullt.

Framtidens transportsektor måste därför bli mer miljövänlig och medel måste satsas på klimatsmarta lösningar, exempelvis stöd för att utveckla effektiva och långsiktigt hållbara godstransportkorridorer eller för att öka järnvägens och sjöfartens andel av godstransporterna. Trafikutskottet vill samtidigt framhålla att de olika transportslagen också har ett eget ansvar att utveckla mer miljömässigt hållbara trafiklösningar. Målet bör vara att transportsystemet erbjuder medborgarna och näringslivet i alla delar av gemenskapen en klimat- och miljövänlig transportpolitik som är samhälls-ekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar.

Trafikutskottet vill i sammanhanget uppmärksamma vad utskottet tidigare uttalat i samband med behandlingen av kommissionens grönbok om en ny kultur för rörlighet i städer. För omställningen av stadstrafiken till ett klimatomfattigt hållbart transportsystem krävs en rad strategiska insatser som förutsätter en bred samsyn. Trafikutskottet har därvid uttalat att genomförandefrågor lämpligen bör hanteras inom medlemsstaterna, men att ett vidgat europeiskt samarbete kan spela en viktig roll. Trafikutskottet har pekat på utveckling av mål och mötesplatser för kunskapsutbyte, insatser när det gäller forskning och utveckling samt spridning av kunskap och metodutveckling när det gäller samhällsplaneringens betydelse för ett effektivt trafiksystem, där kollektivtrafik ingår som en integrerad del.

Trafikutskottet kan vidare instämma i kommissionens betoning av behovet av att utveckla intelligenta transportinfrastrukturer, som öppnar vägen för ett mer enhetligt transportsystem i Europa, där de olika trafikslagen är bättre samordnade till ett effektivt hållbart transportsystem. IT och intelligenta transportsystem, s.k. ITS, erbjuder stora möjligheter att bl.a. effektivisera transporter, minska logistikkostnader och minska belastningen på miljön. IT är vidare inte bara ett sätt att effektivisera transporter utan har också skapat förutsättningar för distansarbete och därmed en minskning i

antalet fysiska arbetsresor. Trafikutskottet anser i likhet med kommissionen att EU-projekt såsom Galileo, ITS och ERMTS inom järnvägstrafiken kommer att spela en viktig roll för integreringen av transportnäten.

Enligt trafikutskottets mening är därför en fortsatt teknisk utveckling ett viktigt medel för att påskynda övergången till ett samhälle med låga koldioxidutsläpp. Ny teknik bör kombineras med olika styrmedel, däribland ekonomiska, för att målen ska kunna nås.

Kommissionen anser att EU behöver en hundra procentig bredbandstäckning och förordar en utbyggnad av höghastighetsinternet genom ett massivt program för investeringar i fibernätverk och trådlöst bredband. Trafikutskottet kan instämma i vikten av att ha tillgång till en modern IT-infrastruktur för att uppnå målen med EU 2020. En hög användning av IT och Internet är bra vad gäller tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Det bidrar till utvecklingen av ett hållbart samhälle. Det är avgörande för företagares möjlighet att utveckla sin verksamhet och därigenom ge möjlighet till nya jobb. Det hjälper också till att möta utmaningar i form av en ökad globalisering, klimatförändringar och en åldrande befolkning. En förutsättning för att möta utmaningarna är att det finns tillgång till bredband med hög överföringshastighet.

Alla hushåll och företag bör också ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. När allt fler tjänster i samhället blir digitala måste alla ges möjlighet att koppla upp sig. Det handlar om att ha en fungerande vardag. Det är i grunden en demokrati- och rättighetsfråga. En väl utbyggd bredbandsinfrastruktur är också en viktig förutsättning för att alla ska ha tillgång till och kunna delta i informationssamhället.

Trafikutskottet vill avslutningsvis understryka betydelsen av att man i framtidsstrategin EU 2020 beaktar de olika förutsättningar som råder i EU:s medlemsländer. För svensk del innebär detta långa avstånd, gles bebyggelse samt kallt klimat med snö- och isbelagd infrastruktur vintertid. Dessa förhållanden föranleder särskilda åtgärder och högre kostnader.

Stockholm den 9 mars 2010

På trafikutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (s), Jan-Evert Rådström (m), Oskar Öholm (m), Christina Axelsson (s), Lisbeth Grönfeldt Bergman (m), Sven Bergström (c), Nina Larsson (fp), Claes-Göran Brandin (s), Eliza Roszkowska Öberg (m), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Malin Löfsjögård (m), Lars Mejern Larsson (s), Krister Örnfjäder (s), Lars-Axel Nordell (kd) och Emma Henriksson (kd).

BILAGA 5

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2009/10:SfU2y

EU 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 9 februari 2010 att ge bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att senast den 11 mars 2010 yttra sig över kommissionens arbetsdokument Samråd om framtidsstrategin EU 2020, KOM(2009) 647, och över kommissionens meddelande Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020.

Socialförsäkringsutskottet behandlar de delar av dokumenten som rör utskottets ansvarsområden, dvs. socialförsäkring och migration, bl.a. frågor som har betydelse för de sociala trygghetssystemen och pensionssystemet, demografiutvecklingen med en åldrande befolkning samt arbetskraftsinvandring.

Utskottets överväganden

Inledning

Framtidsstrategin EU 2020 är avsedd att bli en efterföljare till Lissabonstrategin, som har varit EU:s reformstrategi under det senaste årtiondet. Kommissionen anser att strategin EU 2020 bör koncentreras på ett antal centrala politikområden där samarbete mellan EU och medlemsstaterna ger bäst resultat.

Genom arbetsdokumentet, KOM(2009) 647, vänder sig kommissionen till övriga institutioner och berörda parter för att få in synpunkter på den föreslagna ansatsen.

I meddelandet Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020, som kommissionen antagit därefter, redovisar kommissionen de detaljerade förslag till åtgärder som kommissionen anser behövs på gemenskapsnivå liksom de åtgärder som den anser behövs på nationell nivå.

Arbetsdokumentet

Prioriteringar m.m.

I det inledande kapitlet anger kommissionen bl.a. att Europa har drabbats hårt av den djupaste ekonomiska nedgången på många decennier och att arbetslösheten förväntas stiga till tvåsiffriga nivåer 2010. Kollektiva insatser från den offentliga sektorn för att rädda finanssystemet och stärka efterfrågan och förtroendet har bidragit till att undvika en ekonomisk kollaps. EU måste nu göra en samlad ansträngning för att framgångsrikt ta sig ur krisen och börja bygga framtidens politik. För att kunna uppnå målen för 2020 måste EU agera beslutsamt både på hemmaplan och i internationella forum. Kommissionen anser att det krävs nya drivkrafter och en ny hållbar marknadsekonomi präglad av socialt ansvar – en intelligentare, mer miljövänlig ekonomi där välbefindandet bygger på innovation och effektivare resursanvändning, och där kunskap är den viktigaste insatsvaran.

Kommissionen är av uppfattningen att huvudmålen för strategin EU 2020 bör delas in tematiskt och riktas in på en rad prioriteringar, bl.a. anges ökad delaktighet i ett samhälle för alla. Det kommer att skapas nya typer av jobb som kräver nya färdigheter. Man måste finna lämpliga former för övergången mellan olika jobb eller mellan utbildning och arbetsliv, och fördelarna med s.k. flexicurity (flexibilitet i kombination med trygghet) måste tas till vara fullt ut.

Kommissionen menar också att migrationsaspekterna hittills inte har getts tillräcklig tyngd vid utformningen av politiken vare sig på EU-nivå eller på nationell nivå, trots att migrerande arbetstagare ger ett mycket väsentligt bidrag till tillväxten. Sysselsättningsgraden för invandrare kan förbättras, i synnerhet bland lågutbildade, kvinnor och nyanlända.

Vidare anges i arbetsdokumentet att det behövs moderna socialförsäkrings- och pensionssystem som är väl anpassade till den ekonomiska krisen och den åldrande befolkningen. De som tillfälligt är utan arbete ska garanteras ett rimligt skydd och en tillräcklig inkomstnivå. För att skapa fler nya jobb behövs också en starkare företagarkultur. Egenföretagandet bör ses som ett realistiskt alternativ för den som förlorat jobbet, och för att åstadkomma detta måste negativa incitament tas bort. Socialförsäkrings-system behandlar ofta egenföretagare ogynnsamt, och många av dem avskräcks också från att flytta till en annan medlemsstat därför att det finns begränsningar när det gäller att flytta med sig socialförsäkrings- och pensionsrättigheter.

Sammanfattningsvis är målen för 2020 enligt arbetsdokumentet fler jobb, högre sysselsättningsgrad för befolkning i arbetsför ålder, bättre jobb med högre kvalitet och produktivitet, ökad rättvisa, säkerhet och utkomst-möjligheter för alla genom en arbetsmarknad där alla har chans att komma in, fler nya företag och en välavvägd hantering av förändringar på arbetsmarknaden genom moderna och ekonomiskt hållbara system för social trygghet.

Styrformer

Kommissionens uppfattningen är att de specifika åtgärderna och målen för strategin endast kan nås genom partnerskap, eftersom man behöver vidta åtgärder på både EU-nivå, nationell nivå och regional nivå, och eftersom samspelet mellan dessa nivåer är viktigt för att strategin ska kunna nå sin fulla potential.

Europeiska rådet bör med stöd av de nya bestämmelserna i Lissabonfördraget leda strategin, sätta upp mål och fatta de viktiga besluten. Rådskonstellationer som Ekofinrådet och andra relevanta tematiska rådskonstellationer skulle sedan genomföra dessa beslut på ett integrerat sätt, var och en inom sitt behörighetsområde.

Europaparlamentet skulle kunna uppmuntras att lägga fram sina synpunkter på strategin EU 2020 före Europeiska rådets vårmöte 2010.

För att uppnå visionen med EU 2020 behövs vidare enligt kommissionen ett aktivt stöd från berörda aktörer, t.ex. arbetsmarknadens parter och det civila samhället. Att visionen vinner gehör i alla EU-regioner kommer också att vara avgörande för dess framgång. Kommissionen skulle gärna se att de nationella parlamenten intresserar sig särskilt för den nya strategin.

Vid Europeiska rådets vårmöte bör man ange riktningen för strategin för de följande fem åren. Vidare bör medlemsstaterna uppmanas att sätta upp nationella mål för en femårsperiod utifrån sina olika situationer och utgångspunkter.

Synpunkter på arbetsdokumentet

Det offentliga samrådet avslutades den 15 januari 2010. Av dokumentet SEK (2010) 116 Samråd om EU – Första sammanfattning av svaren framgår att alla medlemsstater har svarat på samrådet. Det finns i allmänhet ett brett stöd bland medlemsstaterna för de tematiska prioriteringar som presenterades i remissunderlaget (kunskapsbaserad tillväxt, delaktighet och ett samhälle för alla samt en miljövänligare och konkurrenskraftig ekonomi). Många medlemsstater vill stärka det sociala inslaget ytterligare. De flesta anser att avgörande för att kunna genomföra den nya strategin är bl.a. effektiv tillsyn, benchmarking, partnerskap (som involverar regionerna mer), större ansvarstagande för aktörer och bättre kommunikation.

Meddelandet

I meddelandet föreslår kommissionen en ny ekonomisk strategi för Europa. Kommissionen anger bl.a. att EU befinner sig i omvandling och att den ekonomiska krisen har raderat flera års ekonomiska och sociala framsteg och blottlagt strukturella svagheter i EU:s ekonomi. Samtidigt förändras världen snabbt, och långsiktiga utmaningar som globalisering, ansträngda resurser och befolkningens åldrande blir allt större. EU behöver en strategi för att omvandlas till en smart och hållbar ekonomi för alla, med hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning.

Prioriteringar m.m.

Kommissionen föreslår tre prioriteringar och fem överordnade EU-mål. Bland de fem överordnade målen finns bl.a. att 75 % av befolkningen i åldern 20–64 ska ha ett arbete och att antalet personer som hotas av fattigdom ska minska med 20 miljoner. För att se till att varje medlemsstat anpassar EU 2020-strategin efter sin egen situation föreslås att EU:s mål omvandlas till nationella mål och strategier. Kommissionen föreslår vidare sju huvudinitiativ som ska påskynda framstegen. Initiativet ”En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen” syftar till att modernisera arbetsmarknaderna och ge människor ökad egenmakt genom kompetensutveckling under hela livet för att öka deltagandet på arbetsmarknaden och bättre anpassa tillgången och efterfrågan på arbetsmarknaden, inbegripet genom arbetskraftens rörlighet. Initiativet ”Europeisk plattform mot fattigdom” syftar till att garantera social och territoriell sammanhållning så att tillväxten

och sysselsättningens fördelar kommer många till del och att människor som drabbats av fattigdom och social utestängning kan leva ett värdigt liv och delta aktivt i samhället.

I meddelandet anges bl.a. att befolkningens medelålder stiger allt snabbare. I takt med att babyboomgenerationen går i pension kommer EU:s aktiva befolkning att börja krympa med början 2013–2014. Antalet människor över 60 år ökar nu dubbelt så snabbt som det gjorde före 2007, med ungefär två miljoner personer per år jämfört med en miljon tidigare. Kombinationen av färre förvärvsarbetande och en större andel pensionärer kommer att utsätta våra välfärdssystem för ytterligare påfrestningar. Kommissionen anser att sysselsättningsmålet (ökning till 75 %) bör kunna uppnås bl.a. genom större deltagande av kvinnor och äldre och genom bättre integration av invandrare i arbetskraften.

För att genomföra åtgärder inom ramen för prioriteringen ”Tillväxt för alla” måste sysselsättnings- och utbildningspolitiken samt de sociala trygghetssystemen moderniseras och stärkas genom att arbetskraftens deltagande ökar och den strukturella arbetslösheten minskar samt att företagens sociala ansvar bör stärkas. Tillgången till barnomsorg och vård av anhöriga kommer enligt kommissionen att vara viktig i detta hänseende.

När det gäller huvudinitiativet ”En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen” anges i meddelandet att målet är att skapa förutsättningar för moderniserade arbetsmarknader i syfte att öka sysselsättningen och säkra våra sociala modellers hållbarhet. Detta innebär att människors egenmakt ska ökas genom att de tillägnar sig ny kompetens så att vår nuvarande och framtida arbetskraft kan anpassa sig till nya förutsättningar och möjliga karriärbyten, och så att arbetslösheten kan minskas och arbetsproduktiviteten ökas.

På EU-nivå kommer kommissionen att sträva efter bl.a. följande:

- Definiera och genomföra den andra etappen i flexicurityagendan tillsammans med arbetsmarknadens parter i EU, hitta sätt att bättre hantera ekonomiska omvälvningar, bekämpa arbetslöshet och höja verksamhetsgraden.

- Underlätta och främja arbetskraftens rörlighet inom EU och bättre anpassa tillgången på arbetskraft till efterfrågan med lämpligt ekonomiskt stöd från strukturfonderna, bl.a. Europeiska socialfonden, och främja en framåtsyftande och övergripande politik för arbetskraftsmigration som på ett flexibelt sätt kan svara på arbetsmarknadernas prioriteringar och behov.

- Genomföra de nationella färdplanerna för flexicurity i enlighet med Europeiska rådets överenskommelse, minska segmenteringen av arbetsmarknaden samt underlätta övergångar och möjligheten att förena arbete och familjeansvar.

- Se över och regelbundet övervaka skatte- och förmånssystemens effektivitet för att göra det lönsamt att arbeta, med särskild inriktning på de lågkvalificerade, och samtidigt undanröja åtgärder som hämmar egenföretagare.

Vad gäller huvudinitiativ "Europeisk plattform mot fattigdom" anges att kommissionen på EU-nivå kommer att sträva efter att omvandla den öppna samordningsmetoden avseende social utestängning och socialt skydd till en plattform för samarbete, inbördes utvärdering och utbyte av bra metoder, och till ett instrument för att främja de offentliga och privata aktörernas engagemang för att minska den sociala utestängningen. Vidare kommer konkreta åtgärder att vidtas, såsom riktat stöd från strukturfonderna, särskilt Europeiska socialfonden. Kommissionen ska även bedöma de sociala skyddens och pensionssystemens lämplighet och hållbarhet samt fastställa metoder för att garantera större tillgång till hälso- och sjukvårdssystemen.

På nationell nivå föreslår kommissionen att medlemsstaterna bl.a. ska fastställa och genomföra åtgärder för att hantera specifika villkor för särskilt utsatta grupper, t.ex. ensamstående föräldrar, och helt bygga ut de sociala trygghetssystemen och pensionssystemen för att garantera ett lämpligt inkomststöd och tillgång till hälso- och sjukvård.

Styrformer

Kommissionen föreslår att genomförandet ska bygga på en tematisk metod, med en kombination av prioriteringar och överordnade mål, och landsrapportering, som hjälper medlemsstaterna att utveckla sina strategier för en hållbar tillväxt och hållbara offentliga finanser. Landsspecifika rekommendationer bör riktas till medlemsstaterna, och varningar ska kunna utfärdas om lämpliga åtgärder inte vidtas. Rapporteringen om EU 2020 och utvärderingen av stabilitets- och tillväxtpakten kommer att ske samtidigt, men instrumenten kommer att vara separata och paktens integritet kommer att bevaras.

Kommissionen föreslår i meddelandet att Europeiska rådet bör ta ett fullt egenansvar och stå i centrum för den nya strategin. Kommissionen ska övervaka framstegen mot målen, underlätta politiskt utbyte och lägga fram de förslag som krävs för att styra åtgärderna och föra EU:s huvudinitiativ framåt. Gemensamma kommunikationsverktyg kommer att föreslås där hänsyn tas till nationella förhållanden och traditioner. Europaparlamentet föreslås vara en drivkraft för att mobilisera invånarna i EU och fungera som medlagstiftare för centrala initiativ. Denna partnerskapsstrategi bör utvidgas till EU:s kommittéer, till medlemsstaternas parlament och nationella, lokala och regionala myndigheter, till arbetsmarknadens parter och till andra berörda aktörer samt till det civila samhället för att få alla att bidra till att förverkliga denna vision.

Kommissionen föreslår att Europeiska rådet i mars antar huvudlinjerna för strategin och EU:s överordnade mål, och i juni godkänner det detaljerade innehållet i strategin, däribland de integrerade riktlinjerna och de nationella målen. Kommissionen ser också fram emot Europaparlamentets synpunkter och stöd för att göra EU 2020 till en framgång.

Regeringens ståndpunkt

I faktapromemoria 2009/10:FPM40 anges den preliminära svenska ståndpunkten till arbetsdokumentet KOM(2009) 647. Regeringens utgångspunkt är att EU behöver en ambitiös och samordnad strategi med fokus på det övergripande målet hållbar tillväxt. Detta är nödvändigt för att långsiktigt stärka EU:s konkurrenskraft i en global ekonomi, möta klimatutmaningarna och hantera effekterna av en åldrande befolkning. För att uppnå detta bör strategin inbegripa ett antal nyckelområden, bl.a. säkra hållbara offentliga finanser samt full sysselsättning och ökat arbetskraftsutbud. Regeringen anser att strategins styrning bör förbättras genom färre men tydligare mål, bättre samstämmighet mellan strategins övergripande målsättningar och de konkreta målen, ökad involvering av lokala, regionala och nationella aktörer, bättre och effektivare uppföljning och utvärdering samt bättre anpassning till enskilda länders utmaningar och utgångspunkter för att stärka genomförandet och det nationella ägarskapet.

Regeringen lämnade sina synpunkter över arbetsdokumentet till kommissionen den 15 januari 2010 och bidrog med synpunkter beträffande kvinnors deltagande på arbetsmarknaden den 19 februari 2010.

Regeringen har bl.a. angivit att de europeiska ekonomierna blir alltmer beroende av varandra, både inom EU och i förhållande till resten av världen. Lissabonstrategin 2000–2010 har i många avseenden varit framgångsrik, men ett bristande genomförande har blottlagt strukturella brister varför det nu krävs ett större åtagande – en gemensam europeisk ram för hållbar utveckling och sysselsättning. Man står inför viktiga strukturella utmaningar som måste hanteras omedelbart, t.ex. de allt högre arbetslöshetsnivåerna, de offentliga finansernas hållbarhet och de europeiska välfärdssystemen i en tid med en åldrande befolkning.

Regeringen anser att man måste säkerställa hållbara offentliga finanser för att främja trovärdigheten för framtida sociala åtaganden. Bland annat måste man förbättra de sociala skyddssystemen, i synnerhet pensionssystemen och hälso- och sjukvårdssystemen. Vidare måste kvaliteten på de offentliga finanserna förbättras, bl.a. genom reformer av skatte- och förmånssystem i syfte att göra det lönande att arbeta och säkra de utgifter som visat sig främja långsiktig tillväxt och sysselsättning.

Enligt regeringens mening krävs det ett jämställdhetsperspektiv i EU 2020 för att garantera en långsiktig konkurrenskraft och tillväxt i Europa, för att återställa hållbara offentliga finanser och för att ta itu med följderna av en åldrande befolkning. Åtgärder krävs bl.a. för att förenkla för kvinnor och män att kombinera arbete och familj.

För att möta utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste EU använda sin arbetskraftspotential till fullo och långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. Fokus bör ligga på att aktivera personer utan arbete, t.ex. genom en aktiv arbetsmarknadspolitik och en aktiv politik för social trygghet, utifrån

principerna för flexicurity (en kombination av flexibilitet och trygghet). Det behövs en effektiv, flexibel och efterfrågestyrd politik för arbetskraftsinvandring som bidrar till att fylla EU:s nuvarande och framtida behov att hantera brist på arbetskraft.

När det gäller frågor kring en ny ledningsstruktur för ett effektivt genomförande anser regeringen att bl.a. de EU-omfattande målen behöver kompletteras med relevanta nationella målsättningar som beaktar medlemsstaternas olika utgångspunkter och strukturella skillnader. Nationella mål bör vara relevanta och frivilliga (dvs. med respekt för medlemsstaternas behörighet på området) men bör överensstämma med de övergripande målen för strategin. Utvärderingen och uppföljningen av strategin på gemenskapsnivå, inklusive den externa agendan, bör förbättras och komplettera övervakningen av resultaten i de enskilda medlemsstaterna. Det behövs en tydlig ansvarsfördelning mellan kommissionen och medlemsstaterna för att få effektiva övervakningssystem.

Meddelandet (KOM(2010) 2020) presenterades vid ministerrådsmötet (Epsco) den 8 mars 2010. Vid en återsrapport från mötet informerades utskottet om att regeringen anser att förslaget i grunden är bra. Regeringen är dock tveksam till fattigdomsmålet, bl.a. med anledning av att det med den föreslagna utformningen skulle kunna stå i motsättning till andra mål om t.ex. tillväxt eller sysselsättning. Regeringen är vidare oroad över att jämställdhetsperspektivet inte tillräckligt beaktats. Vid rådsmötet fick Sverige stöd från flera medlemsstater när det gällde jämställdhetsdimensionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är positivt till en samordnad EU-strategi för tillväxt i syfte att bl.a. kunna hantera de europeiska välfärdssystemen i en tid med en åldrande befolkning. För att uppnå detta behöver länderna i Europa ett ökat arbetskraftsutbud. Det krävs också stabila pensionssystem samt bra sociala skyddssystem och bra hälso- och sjukvårdssystem. Utskottet noterar vidare att Kommittén för social trygghet och kommissionen i ett förslag till gemensam årlig rapport om socialt skydd och social inkludering 2010, KOM (2010) 25, anger att åtgärder som främjar arbetskraftsdeltagande och undviker bidragsberoende särskilt bör betonas. I rapporten anges även att den finansiella och ekonomiska krisen utsatt pensionssystemen för påfrestningar.

Enligt utskottets mening är arbetslinjen och arbetet med att skapa en inkluderande arbetsmarknad avgörande för att målen ska uppnås. Utskottet anser också att ett jämställdhetsperspektiv måste betonas, där åtgärder för att bl.a. förenkla för kvinnor och män att kombinera arbete och familj är nödvändiga. Samordningen av trygghetssystemen för arbetstagare som flyttar inom EU är också en viktig del, och utskottet noterar därvid att genom Lissabonfördraget har en övergång skett i rådet från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet.

EU står inför en situation med stora pensionsavgångar och en åldrande befolkning. En ökad arbetsinvandring är därför nödvändig och kan också enligt utskottets mening bidra till utveckling och välbefinnande. En större andel i befolkningen i arbetsför ålder medför att försörjningsbördan minskar, vilket skapar förutsättningar att upprätthålla välfärden. Utskottet noterar också att det under ett antal år har pågått ett arbete inom EU med att införa ett regelverk för att underlätta för arbetskraftsinvandring. Bland annat har det s.k. blåkortsdirektivet för högkvalificerade anställningar antagits. Vidare diskuteras det s.k. ramdirektivet, som behandlar ett enhetligt ansökningsförfarande och en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagar från tredjeländ. Utskottet kan även konstatera att Sverige den 15 december 2008 införde ett effektivare och mer flexibelt system för att underlätta rekryteringen av arbetskraft från tredjeländ. Reglerna säkerställer att de anställningsvillkor och försäkringsskydd som erbjuds den arbetsökande motsvarar vad som gäller för arbetstagar som redan finns i Sverige. Utskottet vill poängtera att EU-gemensamma regler för arbetskraftsinvandring även måste garantera trygga villkor för de migrerande arbetstagarerna.

När det gäller genomförandet av EU 2020-strategin vill utskottet framhålla att det krävs en anpassning till enskilda länders utmaningar och utgångspunkter. Utskottet vill också starkt understryka att frågor om socialförsäkringssystemens utformning är en nationell angelägenhet. De övergripande målen för strategin måste därför enligt utskottets uppfattning vara relevanta och frivilliga, dvs. utformade med respekt för medlemsstaternas behörighet på området. Utskottet anser i likhet med regeringen att den öppna samordningsmetoden, som bygger på mellanstatligt samarbete och således inte innebär harmonisering av lagstiftning, är en lämplig metod.

Utskottet underströk i samband med sitt yttrande till utrikesutskottet över Lissabonfördraget (yttr. 2008/09:SfU2y) att själva utformningen av och innehållet i medlemsländernas socialförsäkringssystem är en nationell fråga, även om de påverkas av principer i fördraget om icke-diskriminering och likabehandling av EU-medborgare liksom krav på likabehandling av kvinnor och män. Utskottet förutsatte att regeringen skulle uppmärksamma att den samarbetsmetod som anges i artikel 140 i EUF-fördraget i praktiken inte används av EU för att genomdriva en harmonisering av nationella system inom olika socialpolitiska områden. Utskottet vidhåller detta ställningstagande.

Eftersom utformningen av strategin befinner sig i ett inledande skede har utskottet inte möjlighet att nu framföra ytterligare synpunkter. Utskottet har för avsikt att följa utvecklingen och vid behov återkomma med synpunkter i den fortsatta processen, i de delar som berör utskottets ansvarsområde.

Stockholm den 11 mars 2010

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (m), Veronica Palm (s), Helena Rivière (m), Ronny Olander (s), Lars-Arne Staxäng (m), Solveig Zander (c), Siw Wittgren-Ahl (s), Ulf Nilsson (fp), Mats G Nilsson (m), Göte Wahlström (s), Lars Gustafsson (kd), Mikael Cederbratt (m), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkrans (s), Fredrick Federley (c), Gunvor G Ericson (mp) och Magdalena Streijffert (s).

Avvikande mening

EU 2020 - En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (s, v, mp)

Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Göte Wahlström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Magdalena Streijffert (s) anför:

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna anser att det är viktigt att det är människans trygghet och möjligheter, genom utbildning och stöd, som är kärnan i ett framtidsdokument för den Europeiska unionen. Vi anser att den sociala dimensionen i EU behöver stärkas. Utan ekonomisk trygghet på en föränderlig arbetsmarknad skapar vi rädda människor och vänder framtiden ryggen.

När det gäller målet att 75 % av befolkningen i åldern 20–64 år ska ha ett arbete nämner kommissionen i sitt arbetsdokument åtgärder som att tidigare få in ungdomar på arbetsmarknaden och att öka de ekonomiska incitamenten för äldre att jobba längre. Tyvärr saknas det både i kommissionens arbetsdokument och i den svenska regeringens ståndpunkt några resonemang kring förbättrad arbetsmiljö som skulle kunna leda till att fler skulle kunna och orka arbeta fram till sin pension.

Bland de fem överordnade EU-mål som tas upp i EU 2020 har flera direkt beröring med den resolution som WHO antog i maj 2009 utifrån rapporten "Closing the gap in a generation" (WHA62.14). Rapporten gör en ingående analys av uppväxtförhållanden, miljön, arbetsförhållanden och arbetsmiljön, betydelsen av social välfärd och en hälso- och sjukvård som är tillgänglig för alla. Den tar också upp klimatförändringarna och behovet av att koppla samman folkhälsoarbetet och miljöarbetet, alltså den sociala och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. I rapporten som ligger till grund för WHO-resolutionen ges tre övergripande rekommendationer:

- Förbättra förutsättningarna för människors dagliga liv.
- Angrip den ojämlika fördelningen av makt, pengar och resurser – globalt, nationellt och lokalt.
- Utveckla och använd metoder för att mäta och följa ojämlikheten i hälsa, utveckla kunskapsbasen, utbilda människor som är tränade att se hälsans sociala bestämningsfaktorer och utveckla människors medvetenhet om dessa.

Vi anser att dessa slutsatser ska beaktas i arbetet med EU 2020.

BILAGA 6

Civilutskottets yttrande 2009/10:CU2y

Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla

Till finansutskottet

Kammaren har i enlighet med 10 kap. 4 § riksdagsordningen hänvisat dels Europeiska kommissionens arbetsdokument Samråd om framtidsstrategin EU 2020, KOM(2009) 647 slutlig, dels kommissionens meddelande Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM (2010) 2020 slutlig, till finansutskottet för granskning.

Finansutskottet har berett civilutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet, näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsdokument och meddelande.

Civilutskottet har beslutat att yttra sig över meddelandet i de delar som berör utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns två avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Inledning

År 2010 löper EU:s nuvarande strategi för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, ut. En ny strategi ska antas våren 2010 under det spanska ordförandeskapet. Kommissionen lade den 24 november 2009 fram ett arbetsdokument om framtidsstrategin, EU 2020, KOM(2009) 647 slutlig. I arbetsdokumentet ansåg kommissionen bl.a. att vägen ut ur krisen också bör bli vägen in i en ny hållbar marknadsekonomi präglad av socialt ansvar – en intelligentare, mer miljövänlig ekonomi där välförhållanden bygger på innovation och effektivare resursanvändning, och där kunskap är den viktigaste insatsvaran. Dokumentet om EU 2020-strategin har varit föremål för offentligt samråd. Regeringen svarade den 15 januari 2010 på dokumentet.

Kommissionen presenterade den 3 mars 2010 ett meddelande om en ny strategi, Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020 slutlig.

Kommissionen föreslår att Europeiska rådet i mars 2010 antar huvudlinjerna för strategin och EU:s överordnade mål, och i juni 2010 godkänner det detaljerade innehållet i strategin, däribland de integrerade riktlinjerna och de nationella målen.

Kommissionens meddelande

I meddelandet menar kommissionen att EU behöver en strategi som hjälper unionens medlemmar att komma stärkta ur krisen och omvandla EU till en smart och hållbar ekonomi för alla, med hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning. Europa 2020-strategin innehåller en vision för EU:s sociala marknadsekonomi under 2000-talet.

I meddelandet föreslår kommissionen att följande tre prioriteringar bör utgöra kärnan i Europa 2020.

1. Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
2. Hållbar tillväxt – främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
3. Tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Kommissionen föreslår vidare fem överordnade EU-mål som ska vägleda insatserna och styra framstegen:

- 75 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år ska ha ett arbete.
- 3 % av EU:s BNP ska investeras i forskning och utveckling (FoU).
- Energi- och klimatmålen ”20/20/20” ska nås (inbegripet en utsläppsminskning på 30 % på vissa villkor).

- Den andel ungdomar som slutar skolan i förtid ska vara under 10 %, och minst 40 % av den yngre generationen ska ha avslutad högre utbildning.
- Antalet personer som hotas av fattigdom ska minska med 20 miljoner.

För att se till att varje medlemsstat anpassar Europa 2020-strategin efter sin egen situation föreslår kommissionen att dessa EU-mål omvandlas till nationella mål och strategier.

Målen avspeglar de tre prioriteringarna (smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla), men de är inte uttömmande. Kommissionen betonar att en lång rad åtgärder kommer att krävas på medlemsstats- och EU-nivå samt på internationell nivå för att understödja dem. Kommissionen föreslår därför även sju huvudinitiativ som ska påskynda framstegen inom varje prioriterat område:

- ”Innovationsunionen” ska förbättra de grundläggande villkoren och tillgången till finansiering för forskning och innovation så att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen.
- ”Unga på väg” ska stärka utbildningssystemens resultat och underlätta ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden.
- ”En digital agenda för Europa” ska påskynda utbyggnaden av höghastighetsinternet och utnyttja fördelarna med en digital inre marknad för hushåll och företag.
- ”Ett resurseffektivt Europa” ska bidra till att koppla isär ekonomisk tillväxt och resursanvändning, stödja omställningen till en koldioxidsnål ekonomi, öka användningen av förnybara energikällor, modernisera transportsektorn och främja energieffektivitet.
- ”Industripolitik för en globaliserad tid” ska förbättra företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag, och stödja utvecklingen av en stark och hållbar industribas med internationell konkurrenskraft.
- ”En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen” ska modernisera arbetsmarknaderna och ge människor ökad egenmakt genom kompetensutveckling under hela livet i syfte att öka deltagandet på arbetsmarknaden och bättre anpassa tillgången och efterfrågan på arbetsmarknaden, inbegripet genom arbetskraftens rörlighet.
- ”Europeisk plattform mot fattigdom” ska garantera social och territoriell sammanhållning så att tillväxtens och sysselsättningens fördelar kommer många till del och så att människor som drabbats av fattigdom och social utestängning kan leva ett värdigt liv och aktivt delta i samhället.

När det gäller prioriteringsområdet hållbar tillväxt menar kommissionen att åtgärder måste vidtas både på EU-nivå och på nationell nivå för att stödja övergången till en resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi. Kommissionen anser att medlemsstaterna på nationell nivå bl.a. måste använda regleringar, inrätta resultatnormer och marknadsbaserade instrument som

t.ex. skatter, subventioner och upphandling för att minska energi- och resursanvändningen och använda strukturfonder för att investera i energieffektivitet i offentliga byggnader och effektivare återvinning.

Enligt kommissionen bör all EU-politik, alla instrument och rättsakter och finansieringsinstrument mobiliseras så att strategins mål kan uppnås. Kommissionen planerar att stärka viktiga politikområden och instrument, t.ex. den inre marknaden, budgeten och EU:s externa ekonomiska agenda, för att koncentrera sig på att uppnå målen för Europa 2020. Konkreta förslag som fullt ut bidrar till strategin är en integrerad del av Europa 2020.

Trots lagstiftningen om den inre marknaden möter företag och allmänhet i det dagliga livet, anför kommissionen, fortfarande hinder för gränsöverskridande verksamhet. Det står också klart att nätverken ännu inte är tillräckligt sammankopplade och att bestämmelserna för den inre marknaden inte efterlevs lika mycket överallt. För att den inre marknaden ska bidra till målen för Europa 2020 behövs, anför kommissionen vidare, väl fungerande och väl sammankopplade marknader där konkurrens och konsumenternas tillträde till marknaderna stimulerar tillväxt och innovationer.

För att åtgärda flaskhalsproblemen på den inre marknaden kommer kommissionen att föreslå bl.a. följande åtgärder.

- Anpassa EU-lagstiftningen och nationell lagstiftning till den digitala eran för att främja rörligheten för innehåll och förtroendet från både konsumenter och företag. Detta kräver en uppdatering av bestämmelserna om betalningsskyldighet, garanti, leverans och tvistlösning.
- Göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att ingå avtal med parter i andra EU-stater, framför allt genom att erbjuda harmoniserade lösningar för konsumentavtal, en EU-modell för avtalsklausuler och genom att komma närmare en fakultativ europeisk avtalsrätt.
- Göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att säkerställa att avtal efterlevs och att få domstolsavgöranden och domstolshandlingar erkända i andra EU-stater.
- Minska den administrativa bördan och förbättra företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att den nya strategin för tillväxt och sysselsättning blir en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet välkomnar därför att den föreslagna Europa 2020-strategin lägger särskilt fokus på smart, hållbar tillväxt för alla.

I meddelandet anför kommissionen att en hållbar tillväxt förutsätter att resurseffektiviteten ökar. Bostadssektorn svarar för ca 40 % av Sveriges totala energianvändning. Energieffektivisering inom denna sektor har därför blivit allt viktigare.

På nationell nivå har arbetet med energieffektivisering i bebyggelsen under senare år intensifierats i flera avseenden. Inom ramen för miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö fastställde riksdagen våren 2006 ett mål för energianvändningen i bostäder och lokaler. Enligt målet bör den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler i förhållande till användningen 1995 ha minskat med 20 % till 2020 och med 50 % till 2050. Därutöver kan nämnas att inom nyproduktionen har nya byggnadstekniska lösningar medfört att olika typer av lågenergihus blivit allt vanligare. Kraven på energieffektivitet har också skärpts i byggreglerna. Inom EU har arbetet med en omarbetning av direktivet om byggnaders energiprestanda nyligen slutförts. Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att alla nya byggnader ska vara lågenergibyggnader från 2020. Nya byggnader som ägs och nyttjas av offentliga myndigheter ska vara lågenergibyggnader från 2018.

Enligt utskottets mening är en fokusering på byggnaders energieffektivitet en nödvändig del i det övergripande klimatarbetet. Som redovisats ovan pågår redan ett arbete med energieffektivisering i bebyggelsen såväl nationellt som internationellt. En stor utmaning framöver ligger dock i att öka resurseeffektiviteten. Mot denna bakgrund är utskottet positivt till initiativ inom detta område.

Vad gäller frågan om åtgärder för att stärka den inre marknaden instämmer utskottet med kommissionen angående betydelsen av att invånarna i EU ges förutsättningar att delta fullt ut i den inre marknaden. Det är viktigt att den framtida strategin inbegriper åtgärder för att med hjälp av en aktiv konsumentpolitik öka konsumenternas förtroende när det gäller att utnyttja de möjligheter som den inre marknaden erbjuder. Utskottet ser vidare positivt på att kommissionen avser att föreslå åtgärder för att göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att ingå avtal med parter i andra EU-stater. Utskottet vill i denna del särskilt peka på det arbete som pågår inom EU med att ta fram ett direktiv om konsumenträttigheter. För att få fart på den inre marknaden igen krävs också att de små och medelstora företagens tillträde till den inre marknaden förbättras, t.ex. genom en förenkling av bolagsrätten.

Därutöver är det glädjande att kommissionen avser att föreslå åtgärder för att göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att säkerställa att avtal efterlevs och att få domstolsavgöranden och domstolshandlingar erkända i andra EU-stater. Utskottet vill här hänvisa till sina uttalanden i sitt yttrande till justitieutskottet över kommissionens meddelande Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst, KOM(2009) 262 slutlig (Stockholmsprogrammet). Utskottet ansåg att målsättningen med arbetet rörande det rättsliga samarbetet bör vara att uppnå ett europeiskt rättsligt område där medlemsstaternas rättsordningar ska kunna fungera tillsammans på ett konsekvent och effektivt sätt, att principen om ömsesidigt erkännande är grundläggande för arbetet med att bygga upp ett europeiskt rättsligt område och att det är angeläget att ett arbete

med att utöka möjligheterna till erkännande och verkställighet av domar i andra medlemsländer sker med beaktande av att befintliga rättssäkerhetsgarantier bibehålls och att aktuella skyddsintressen tillgodoses (se yttrande 2008/09:CU3y).

Stockholm den 11 mars 2010

På civilutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Kristina Zakrisson (s) och Fredrik Lundh Sammeli (s).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (v)

Egon Frid (v) anför:

Vad beträffar frågorna om den inre marknaden instämmer jag med majoriteten i att det är viktigt att den framtida strategin inbegriper åtgärder för att med hjälp av en aktiv konsumentpolitik öka konsumenternas förtroende när det gäller att handla över gränserna. Enligt min mening beaktas emellertid inte konsumentskyddsaspekterna i tillräcklig utsträckning i kommissionens förslag på åtgärder för att stärka den inre marknaden. Jag anser, i likhet med vad Vänsterpartiet tidigare angett vid utskottets överläggning med regeringen rörande direktivförslaget om konsumenträttigheter (prot. 2008/09:10 § 2), att strävan efter likformiga regler inom EU inte får gå ut över varje nations möjligheter att ha en konsumentskyddslagstiftning som är strängare till förmån för konsumenternas skydd och intressen. Likaså får inte behovet av regelförenklingar och principen om balans mellan parterna i ett avtalsförhållande gå ut över konsumentskyddet. Risken är annars att den inre marknaden inom EU stärks på konsumentens, kvalitetsens och den hållbara utvecklingens bekostnad.

Jag anser vidare att ett utökande av möjligheterna till erkännanden och verkställighet av andra länders domar inte får ske utan beaktande av att befintliga rättssäkerhetsgarantier bibehålls och att aktuella skyddsintressen tillgodoses. Domar som döms ut i vissa länder kan inte med automatik få verkställas i Sverige utan att svensk domstol får pröva om dessa domar är förenliga med svensk lag och svensk rättstradition (se Vänsterpartiets avvikande mening i civilutskottets yttrande till justitieutskottet över Stockholmsprogrammet, 2008/09:CU3y).

2. Avvikande mening (mp)

Jan Lindholm (mp) anför:

Civilutskottet hänvisar i sitt yttrande till det nationella arbetet med energieffektivisering i bebyggelsen och till det mål för energianvändningen i bostäder och lokaler som riksdagen fastställde våren 2006. Jag vill erinra om att Miljöpartiet i detta sammanhang förde fram förslag om ett mer ambitiöst och långtgående mål för energieffektiviseringsarbetet (bet. 2005/06:BoU9 res. 2). Utvecklingen under de senaste fyra åren och en allmänt ökad insikt i klimatfrågorna visar att energimålen nu snarast måste skärpas såväl på nationell nivå som inom ramen för Europasamarbetet. Jag anser därför att även Europa 2020-strategin måste ha denna utgångspunkt.

Det är positivt att ett konsumentskydd på EU-nivå utvecklas, men i motsats till utskottsmajoriteten anser jag att ett regelverk på EU-nivå tills vidare bör vara ett regelverk med miniminivåer. Jag anser att varje enskilt land ska kunna gå före vad gäller skyddsnivå för konsumenterna.

Jag anser vidare att utskottets majoritet uttrycker en alltför generellt positiv inställning när det gäller möjligheten till erkännande och verkställighet av domar i andra medlemsländer. För en närmare utveckling av de risker jag ser med ett utökat samarbete i dessa frågor hänvisas till Miljöpartiets avvikande mening i civilutskottets yttrande till justitieutskottet över Stockholmsprogrammet, (2008/09:CU3y).